

AKuFF Hírmondó

Arbeitskreis ungarndeutscher Familienforscher
Magyarországi Németek Családfakutató Egyesülete
German Family Tree Researcher's Society in Hungary

XX. évfolyam, 47. szám

2024. április 20.

TARTALOM

Következő találkozónk helyszíne és időpontja	2
Dr. Petz Gábor: Könyvajánló: Bajai sírkertjeink, neves elődeink	3
Pallai-Wéber Beáta: Parmentierek Morville-lés Vic-től Pécsig	5
Pencz-Amrein Ilona: Stifollerek Magyarországon 3. – Leitschuh-k Fulda környékén, Leutschukok Fekeden és Lakon, avagy hogy tudjuk a tót a szénakazalban megtalálni	21
Dr. Németh Gabriella: Lautenbachtól Dunakömlődig – Schilling János családi, rokoni kapcsolatai anyakönyveken és korabeli dokumentumokon alapuló kutatások alapján.	39
Tagsági hírek	49
Képek az egyesület életéből / Bilder aus dem Vereinsleben	50

2024. évi találkozók helyszínei és időpontjai

Nyári találkozó
2024. június 22.
Bonyhád

Őszi találkozó
2024. október 19.
Pilisszentiván

Az egyesületi találkozókat meghirdetjük a honlapunkon. A tagjaink kb. 15 nappal az esemény előtt meghívót kapnak. Külön kérésre az egyéb érdeklődők is kapnak a részletes tudnivalókat tartalmazó meghívót.

TÁMOGASSA

SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓJA **1%-ÁVAL** AZ
EGYESÜLETÜNKET!
KÉRJÜK, AZ ALÁBBI ADÓSZÁMOT TÜNTESSÉ FEL
NYILATKOZATÁN

18360062-1-03

Köszönjük!

Az AKuFF Hírmondó következő száma az őszi találkozónkra jelenik meg. Addig is várjuk az írásbeli bemutatkozásokat, kutatási eredményeket, beszámolókat, egyéb írásműveket!

Honlapunk:

www.akuff.org

ahol az újság korábban megjelent számai pdf-formátumban elérhetőek.

Dr. Petz Gábor

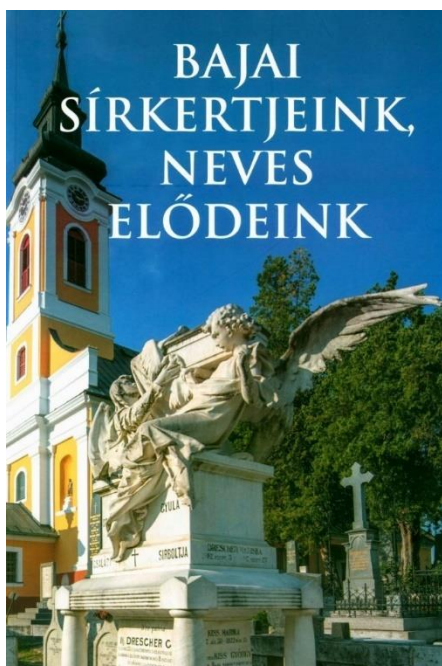
Könyvajánló: Bajai sírkertjeink, neves elődeink

Hiánypótló kötettel gazdagodott a múlt év végén Baja helytörténeti irodalma. Jász Anikó könyvtáros, kutató és Kordé Nóra muzeológus történész, valamint Csuvár-Andrási Réka és Pap Evelin tollából jelent meg a Bajai sírkertjeink, neves elődeink című könyv, amely a város temetőit mutatja be. A Bajai Városvédő és -szépítő Egyesület tűzte ki célul néhány évvel ezelőtt, hogy feltárják a bajai temetkezés múltját, a híres személyek nyughelyeit. A kutatás eredménye az egyesület és a Türr István Múzeum közös gondozásában látott napvilágot a bajai városvédők sorozatának első kiadványaként. A mű ismerteti a régészeti korú, a késő középkori, kora újkori temetkezési helyeket és kilenc jelenlegi városi temető (Rókus, Kálvária, Szentistváni, Józsefvárosi, Kiscsávolyi, Bokodi úti, valamint a régi és új izraelita temető) történetét. Megismerkedhetünk a régi temetkezési vállalkozók és kőfaragók, sírkövesek nevével is.

A könyv második, terjedelmesebb részét gazdag fényképanyag alkotja, amelyben a bajai temetőkben nyugvó neves személyek síremlékeit láthatjuk. A szerzők közlése szerint „Az adattárba olyan köztisztelőben álló személyek kerültek be, akik munkavégzésükkel, tevékenységükkel, habitusukkal kiemelkedtek a közösségük tagjai közül. Az adattárban szereplő jeles bajaiak között vannak város- és intézményvezetők, művészek, a zenei élet képviselői, jelentős egyházi személyek, főiskolai oktatók, orvosok, Baja díszpolgárai, valamint az 1848–1849-es szabadságharcban harcolt katonák. A városrészi temetőkben figyelembe vettük a jellemző társadalmi rétegeket is.”

A többnemzetiségű város múltja szépen tükröződik a kötetbe emelt családok neveiben. A magyar és szláv (többnyire bunyevác) személyek mellett szép számmal találunk német nevűeket is. Néhány kiragadott példa: Amler Antal (1868–1937), a tanítóképző igazgatója, dr. Bartsch Samu (1845–1895) a tanítóképző igazgatója, Drescher Ede (1850–1900) bajai polgármester, Fogt Ferenc (1888–1942) temetkezési vállalkozó, dr. Gaszner István (1925–1997) a tanítóképző igazgatója, Rochus Hefele (1741–1749) serfőző mester, a Rókus temető legrégebbi sírköve, Hengl Adolf (1828–1890) igazgató tanító, Krammer József (1900–2003) mérlegkészítő, Maul Lőrinc (1886–1971) harisnyakötő mester, Petz Eszter (1930–2006) ének-zene tanár, Rábl Béla (1907–1986) amatőr színész, Rutterschimdt Károly (1850–1937) sütőmester, Schmidt Lajos (1942–2022) testnevelő tanár, Tax Imre (1930–2019) sportvezető, Wilhelm Károly (1857–1926) kántor.

A kötet átlapozásakor örvendetes meglepetéssel állapítottam meg, hogy egyesületünk is kötődik a könyvhöz. A bajai születésű Türr István olasz királyi altábornagynak a barátok temploma alatt található kriptában fekvő apja (Albert Jakob Thür) és nagyapja (Nikolaus Jakob Thür) kapcsán a szerzők hivatkoznak az AKuFF Hírmondó 16. évf. 40. számára, amelyben megjelent Türr István származásáról szóló írásom. Jóleső érzés, hogy kutatási tevékenységünk és eredményeinek publikálása – amely egyesületünk egyik fő célja – más történeti, helytörténeti munka forrása lehet. Öröm az örömben, hogy a nagyapa anyakönyvileg hiteles születési (keresztelési) dátumát (Baja, 1786. 06. 25.) a könyv nem veszi át, hanem kérdőjellel teszi bizonytalanra még az évet is. Hasonlóképpen jár el a nagyapa születési évének megjelölésénél is „1742/1752?”. Nikolaus Jakob Thürr születésének ideje még valóban nem ismert, de halálkorából (1812-ben 60 éves) az 1752-es számított adatra juthatunk. Sajnálatos továbbá, hogy az altábornagy anyja, Türr Terka (sz. Udvary Terézia) sírjának bemutatásakor az AKuFF-cikk alapján nem jegyzi meg a kiadvány, hogy a sírkőre jóval később felvésztett 1839-es

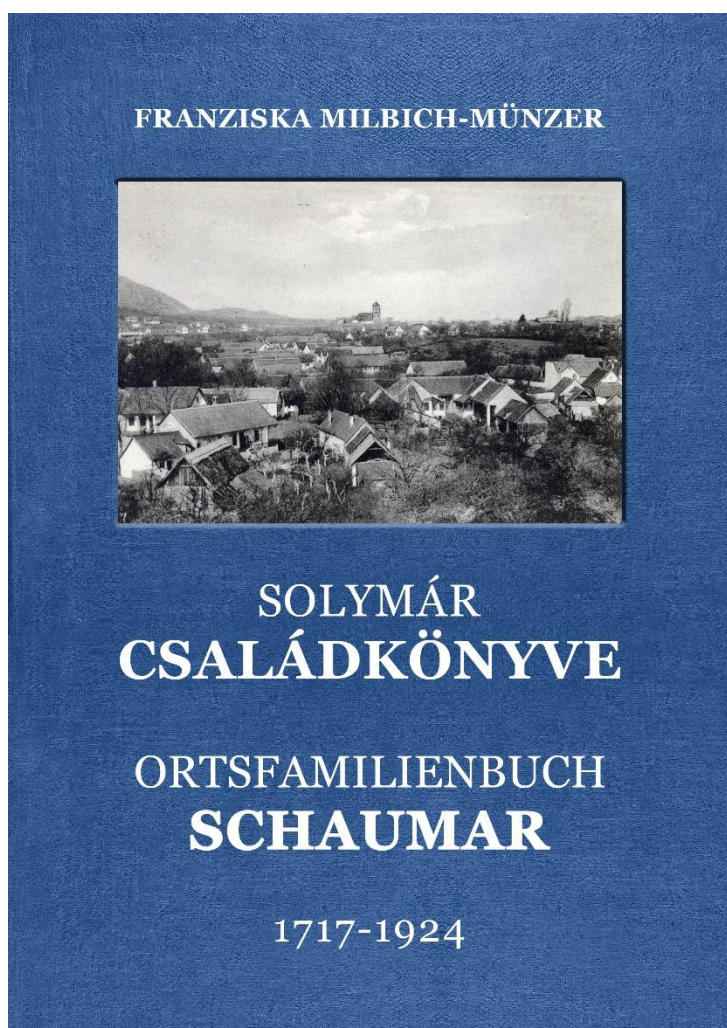

dátum az utókor pontatlansága. A halálozás anyakönyvi dátuma 1838, ebből kifolyólag a sírkövön nem szereplő, de a könyvben feltüntetett 1800-as születési év sem állja meg a helyét az életkorból számított 1797 körüli születéssel szemben.

A kötetet a mintegy 370 nevet tartalmazó névmutató és a temetők parcellabeosztását feltüntető légifotói zárják. Az érdeklődők a kiadványhoz a bajai múzeumban juthatnak hozzá.

AZ EGYESÜLET LEGÚJABB CSALÁDKÖNYVE!

**MEGJELENIK
2024 ŐSZÉN**

Előrendelés

Elisch Jánosné

tagunknál lehetséges:

elischerzsi@draxler.hu

Pallai-Wéber Beáta:

Parmentierek Morville-lés Vic-től Pécsig

Amikor ezt a cikket elkezdtem (nem ma volt), a szerbiai bánáti anyakönyvek csupán egy kis töredéke volt elérhető az FS adatbázisában. Aki ezen a területen kutatott, a családkönyvekre támaszkodhatott, vagy ha szerencséje volt, a helyi plébániáktól tudott beszerezni információt. Sajnos a helyi kutatás lehetősége jobbára csak a Szerbiában élőknek jelentett adottságot, illetve mindenki más számára elképesztően nehézkes volt, bár nem lehetetlen.

Mára ezt a cikket sokszorosan átdolgoztam, újra és újra nekifutottam, hozzá adtam adatokat, elvettem belőle s idő közben a Vajdasági Levéltár is elérhetővé tette online az anyakönyveket (erről majd később).

A többszöri átdolgozások ellenére most is sok helyütt hiányosnak érzem, de úgy döntöttem, egy időre most lezárom ennek a témának a kutatását, ezért szeretném most megosztani a történetet és tapasztalatainkat. Remélhetőleg mások számára is tanulságos lesz.

I. A Parmentierek, a burgonya, és Banatsko Veliko Selo

A családi legendárium szerint Augustin Parmentier, férjem ősapja hozta haza Európába a burgonyát Amerikából. Érdekes, hogy ugyanezt hallottuk egy Amerikába elszármazott távoli unokatestvértől is, akivel nem rég kerültünk először kapcsolatba. Azonban, ha jobban utána nézünk, akkor azt találjuk, hogy az ősapja Augustin 1741-ben születhetett, míg Antoine-Augustin Parmentier, akinek nevéhez a burgonya franciaországi és európai népszerűsítése valójában fűződik, 1737-ben.

Az az Augustin, aki a burgonyát népszerűsítette, Párizsban nyugszik. 1813-ban hunyt el, s valójában nem ő hozta haza a burgonyát Amerikából, viszont neki köszönhető, hogy Franciaországban elfogadott élelmiszerré vált az 1700-as évek második felében. Érdemes rákeresni a nevére a neten, nagyon érdekes a burgonya európai elterjedésének kultúrtörténete, de ebben az írásban ennek most sajnos nincs helye. Természetesen nem zárható ki a rokoni kapcsolat a két Parmentier között, de ez alaposabb utánajárást igényel, amire eddig nem volt lehetőségünk.

A mi Augustinunk azonban Charleville-ben tért örök nyugalomra 1816-ban. Charleville viszont esetünkben és hangzásával ellentétben nem egy franciaországi falucska. Ma Szerbiában található.

Bánátnagyfalu (Banatsko Veliko Selo) néven három Mária Terézia által az 1770-es években betelepített falucskát olvasztottak egybe 1948-ban: Szenthubert (Sankt Hubert), Szentborbála (Seultour) és Károlyliget (Charleville) 1770-71-ben született, első lakóik francia és német telepesek voltak, akiknek betelepítését a temesvári igazgatósági tanácsos, Johann von Neumann szervezte meg.

A franciák Lotaringiából, a metzi, besançoni, párizsi és luxemburgi egyházmegyékből, a németek pedig a Rajna-mellékről, Mainz, Trier, Nassau, Würzburg, Ingolstadt és a környező falvakból érkeztek. Eleinte ugyan a franciák és németek elkülönülten éltek, de nem kellett sok idő hozzá, hogy a franciák teljesen beolvadjanak a németek közé. Így történt ez a Parmentier családban is.

Bánát vagy Bánság néven egy kb. 28000 km²-nyi történelmi területet értünk, mely földrajzilag a Duna, a Tisza, a Maros és a déli Kárpátok között terül el. A Bánság kifejezés a Banus szóra vezethető vissza, amely a magyar királyi helytartó hivatali elnevezése volt. 1552-ig több bánság vagy helytartóság is létezett Dél-Magyarországon, azonban ezeket a török uralom megszűnése után nem alapították újra. A manapság általánosságban használt Bánság kifejezés a Temesi Bánságot jelenti Temesvár központtal. Az 1800-as évektől a terület 3 vármegyét foglalt

magában: Krassó-Szörény, Temes és Torontál vármegyéket.¹ A Trianoni Békeszerződés megkötése óta a Bánság nagy része Romániához, kisebb része Szerbiához, s elenyészően kicsi része tartozik csak Magyarországhoz.

A német telepések megjelenése a Bánságban az egész 18. századon végig nyúló folyamat, III. Károly (VI.), Mária Terézia és II. József Habsburg uralkodók nevéhez köthető. A telepítések az uralkodói ház kezdeményezésére jöttek létre, s a közhiedelemmel ellentétben nem csupán németeket telepítettek a török uralom alól felszabadult, elnéptelenedett területekre. Nagy számmal érkeztek ide spanyolok, olaszok, franciák, és a déli vidékekről szlávok, a keleti vidékről románok, Európa északi részéről pedig csehek és lengyelek is.

Az első telepítési hullám 1722-26 között III. Károly (VI.) kezdeményezésére történt. A második hullám 1763-1772 között Mária Terézia nevéhez köthető, míg a harmadik II. József kezdeményezésére indult 1781-87 között.

II. Miért hagyták el hazájukat a telepések?

A mi történetünk szempontjából a 2. telepítési hullám érdekes. A bánáti franciák nagy része ekkor hagyta el lotaringiai hazáját, melynek a következő okai voltak: III. Ferenc hercegnek az 1735. évi bécsi békében le kellett mondania Lotaringiáról. A Vauldémont hercegi ház utolsó tagja egy politikai alkut követően így lehetett csak 1736-ban Mária Terézia férje, és a Habsburg-Lotaringiai ház megalapítója. A herceg távozását azonban sok lotaringiai alattvalója bizalmatlanul fogadta és ez hozzájárult hazájuk elhagyásához. A francia befolyás növekedésével Lotaringia elszegényedett, magas adókat vetettek ki s röghöz kötötték a lakosságot. A tiltások ellenére sokan megszöktek s így indultak útnak családotól. A Bánságba betelepülő franciákat és németeket vonzotta a betelepülőknek ígért állami támogatások sora is, a saját föld és a ház lehetősége. Ugyanakkor Elzászt és Lotaringiát, valamint a szomszédos területeket 1769-ben hatalmas éhínség sújtotta.

1770 és 1773 között 4935 család, 16889 német és francia érkezett a Bánság területére.² A betelepülők elhelyezése jelentős problémát okozott, továbbá a hosszú út alatt legyengült telepések élelmezése, illetve orvosi ellátása is tragédiával fenyegetett. Főképp a malária, a vérhas, illetve a tífusz szedte az áldozatait.

III. Laci Nagyapa és az „Urahne Ansiedlung”

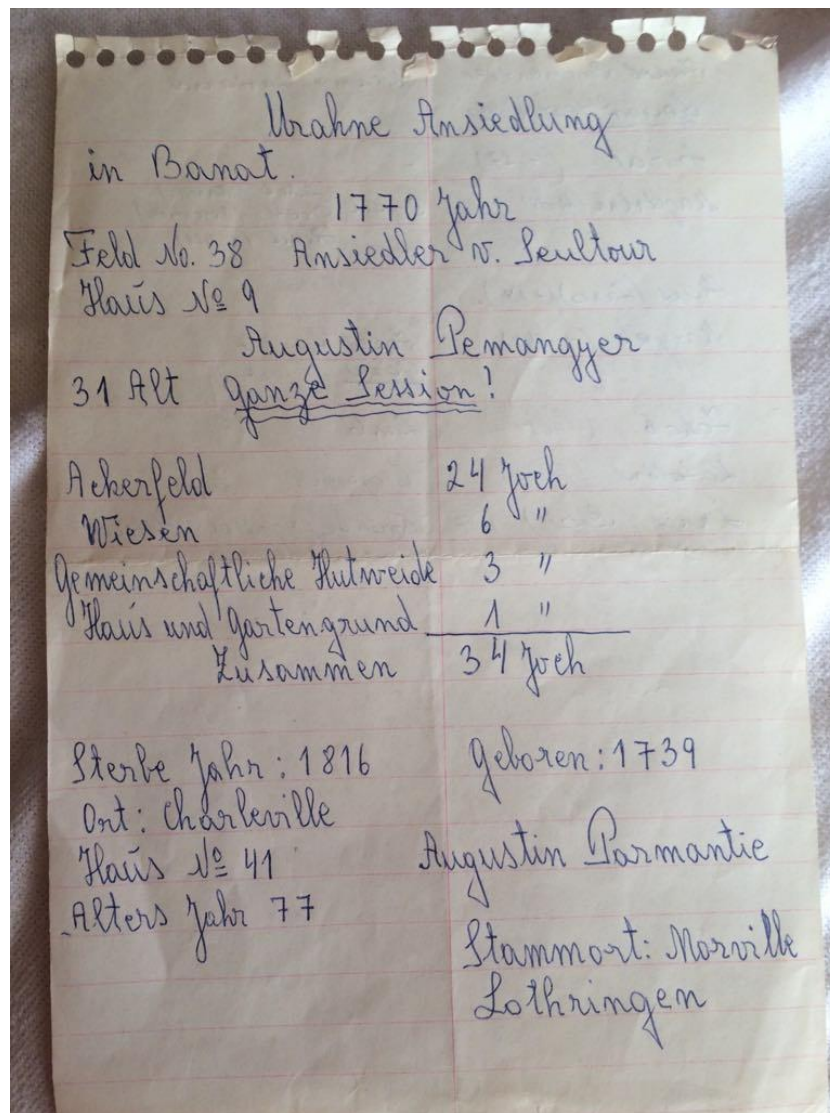
Az alábbi képen látható adatokat Pallai László nagyapa vetette papírra. A család a nevét '36-ban változtatta Parmantjéről Pallai-ra. A francia Parmentier családnév leírása egyébként is bonyolult feladatot jelentett mindenhol az anyakönyvezést végző lelkészek, hivatalnokok számára. A névnek különféle változataival találkozunk az anyakönyvekben: Barmantye, Permangyer, Parmantyé, Parmantje, Parmantie, Parmanthié, Parmanche stb.

Nem mindennapi családi memóriának lehetünk itt tanúi. Laci nagyapa emlékezetből, a családban tovább adott történetek megőrzése nyomán vetette papírra 2000 körül azokat az információkat, melyek alapján elindultunk kutatásaink során. Szinte minden adat pontos benne, melyet kutatásaink más forrásból alátámasztanak.

A Parmentier család 1770-ben érkezett Károlyligetre (Seultour). A családfő, Augustin, 31 éves volt, Laci papa elmondása szerint az egész család jött vele. A település telepítéskori térképe alapján pontosan tudjuk, melyik házba telepedtek le Seultourban, hogy 24 hold szántóföldet, 6 hold kaszálót kaptak, valamint 3 hold közösségi legelő állt rendelkezésükre és 1 hold a ház és a kert területe. Augustin 1816-ban halt meg Szentborbálán (Charleville).

¹ <http://othes.univie.ac.at/48218/1/51083.pdf>

² https://www.dvhh.org/history/1700s/Die_Kolonisation_des_Banats_nach_der_Turkenzeit.htm

Köszönhetően annak, hogy a bánati telepes falvak anyakönyvei az 1800-as évek közepéig elérhetőek a Familysearch adatbázisában, illetve, hogy ezen települések családkönyvei is rendelkezésre állnak (az AKUFF-könyvtárában is megtalálhatóak), a fenti adatokból kiindulva könnyen fel tudtuk építeni a Parmentier-ág családfáját. A francia anyakönyvek másolatai szerencsés módon szintén hozzáférhetőek.

Itt meg kell jegyezni, hogy a francia anyakönyvek ugyan szerepelnek a Familysearch adatbázisában, de a mikrofilmek sajnos csak a kutatóközpontokban érhetőek el, online nem. Aki nem remül meg néhány francia nyelvű oldaltól, annak viszont érdemes körülnéznie a francia levéltárak dokumentumai között. Az anyakönyvek az alábbi linken keresztül érhetőek el. Sajnos az oldal

Archives départementales en ligne
Archives départementales en ligne - Le portail des archives en ligne numérisées.

Cartes des archives en ligne numérisées

Passionnés de généalogie, d'histoire...en cliquant sur la carte accédez aux services d'archives départementales en ligne

Moselle

<https://www.archives-departementales.com/>

csak franciául olvasható, így szerencsés fordítóprogramot használni, ha valaki nem ismeri a nyelvet. A kezdő oldalról a megfelelő kerületre kattintva érhetőek el az anyakönyvek.

IV. Morville-les-Vic-től Seultouron át Bégafőig

A franciák asszimilációja

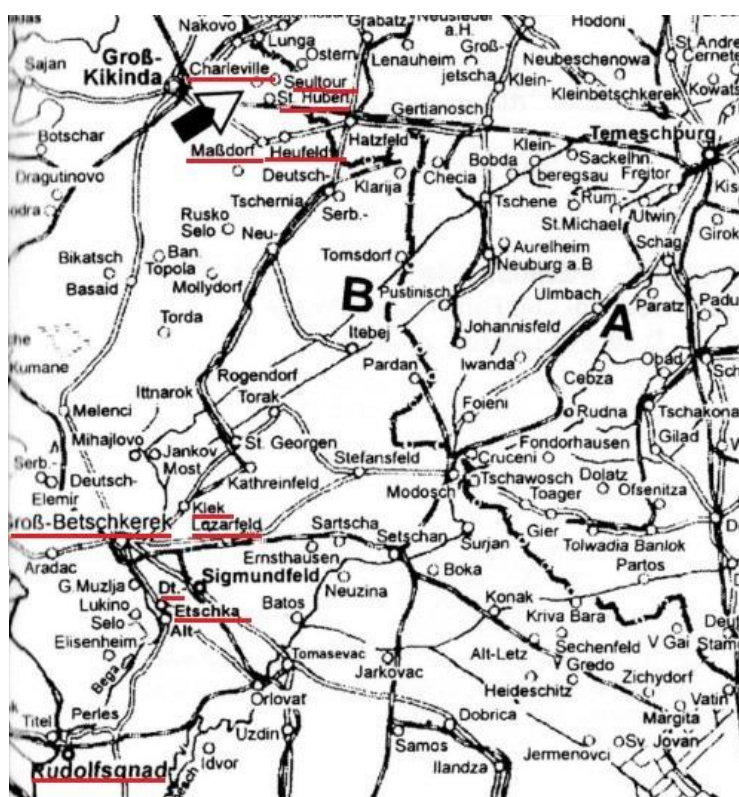
Parmentier Augustin és Guenarde Margarethe 1764-ben házasodtak Morville-lés Vic-ben, Lotaringiában. Első négy gyermekő '64 és '69 között még Franciaországban született, de csak az első kettő látta meg a napvilágot Morville-ban. Utána a család vándorolni kezdett egyik településről a másikra, és Elisabeth lányuk 8 évesen 1772-ben már Seultourban hunyt el. Negyedik gyermekük még Franciaországban meghalt, kettő sorsa pedig egyelőre ismeretlen számunkra. Amennyiben életben maradtak, akkor valószínűleg ők is a családdal együtt érkeztek a Bánságba, de egyelőre nem találtuk nyomukat.

A következő két térképrészleten Morville-lés Vic-et jelöltem meg Franciaországban, illetve azokat a településeket a Bánságban, amelyeken a család egykor élt.

Morville-lés Vic elhelyezkedése Franciaországban

Charleville, Seultour, Sankt Hubert, Mastort, Heufeld, Klek, Lazarfeld, Deutsch-Etschka, Rudolfsgnad és Nagybecskerek a Bánságban

A bánati Parmentier család leszármazottainak első generációja még franciákkal házasodott (Quirin Parmentier Katharina Leonarddal (esetleg Lenhardt), Anna Parmentier pedig Franz Dehannal), azonban a következő generáció már keveredett a németekkel: Altmayer, Bauer, Lehner, Krämer, Bahnweg, majd Becker, Braun, Ziegler, Mais, Hoffman, Fuchs.

A franciák gyors asszimilációjának okai sokrétűek. Már Lotaringiában is beszélték a francia mellett a német nyelvet is. Morville-lés Vic Moselle megyében fekszik Franciaországban. Ebben az időben Mosellt a plattdeutsch nyelvjárás jellemezte¹, ami a németnek eredetileg egy alldialektusa². A bánági új iskolákban pedig csak németül folyt a tanítás, valamint a francia telepesek központjának számító Charlevilleben is lassan háttérbe szorultak a francia nyelvű istentiszteletek.³

1 http://banatlorraine.free.fr/french/Banat_Lieux/vHestroffFrance.php

2 http://seas.elte.hu/w/!moderntalking/egy_alnemet_dialektus

3 <https://docplayer.hu/109154796-A-delvideki-magyarsag-kozeleti-folyoirata-junius-4-xvii-cvfolyam-2-sz-2017-2-xvii-cvf.html>

Morville-les-Vic 1910-ben egy képeslapon ¹

A három testvértelepülés

Sankt Hubert, Seultour és Charleville a bánáti francia telepések egyik központjának számított. Szentborbála (Seultour) 1770-71-ben épült a török hódoltság alatt elpusztult régi falu helyén. A legenda szerint a betelepülő franciák csak egy magányos árva tornyot találtak itt, franciául: „seule la tour“ s innen származik a falu neve: Seultour. Az első betelepülők számára 64 házat építtetett a temesvári igazgatóság. A franciák Lotharingiából, a németek a Rajna vidékéről érkeztek, A Parmentier család az első házak egyikébe költözött be. Kutatásaink szerint még az 1900-as évek első felében is éltek itt leszármazottak.

Charleville szintén 64 házzal épült ugyanebben az időszakban. Betelepülői lotharingiai francia és német-lotharingiai német családok voltak.

Szenhubert 78 házat franciákkal népesítették be Metz, Besangon, Franc-Comte vidékéről, míg a német betelepülők Mainz, Trier, Nassau, Würzburg, Ingolstadt és környékéről érkeztek.

A három falunak egy közös római katolikus temploma volt Szenthuberten. Az első templomot még 1771-ben építették, majd ennek a helyére 1788 és 1791 között égetett téglából új templomot emeltek. A templom oltára 1800-ban, a templom tornya pedig 1805-1806 körül készült el. A liturgikus nyelv a német volt.

Az egykori római katolikus templom főoltára Szent Hubert, a jobb oldali mellékoltár Borromei Szent Károly, a bal oldali pedig Szent Borbála tiszteletére készült, utalva a három falu egységére és védőszentjeire. Egészen 1840-ig minden hónap harmadik vasárnapján francia nyelvű római katolikus szentmisét is tartottak.

¹ forrás: <https://www.delcampe.net/fr/collections/search?term=morville%20les%20vic>

Szent Hubert temploma¹

A templom utolsó római katolikus plébánosa Ádám Antal volt, akit 1944. október 31-én a jugoszláv partizánok Nagyikindára hurcolták a német férfinépeséggel együtt, és 1944. november 5-én – 120 másik áldozattal együtt – lelőtték.

A II. világháború után, 1952-ben a templomot lerombolták. Napjainkban Szenthubert Rusko Selo római katolikus plébániájához tartozik. Szervezett egyházközsége nincs. Az elűzött németek helyére pravoszláv vallású boszniai szerbek települtek. Neobizánci stílusú ortodox templomukat 2012-ben szentelték fel.

Sankt Hubert a templommal az 1900-as évek elején²

¹ forrás: <https://magyarpatriotak.hu/wp-content/uploads/bansag-jelentes.pdf>

² forrás: https://jaeger.banater-archiv.de/index.php?title=Datei:WK_1491.jpg

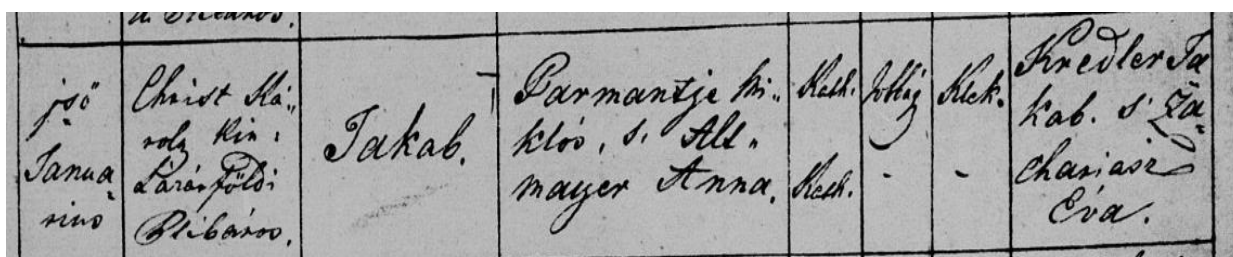
Tovább Bégafőre

Az 1800-as évek első felében az eredeti telepési viszonyok felbomlanak. Sokan ebben az időszakban a jobb megélhetés reményében tovább vándorolnak. A mi Pallai-őseink dél felé veszik az irányt, Bégafő, Lázárföld, Német-Écska és Nagybecskerek felé.

Erre az időszakra lejártak a korai telepési szerződések, s a következő generáció már sokkal kedvezőtlenebb feltételekkel maradhatott az eredeti lakhelyén. Egy-egy családban akár 12 vagy több gyerek is született, s köszönhetően az egyre jobb élet- és higiéniai körülményeknek, egyre többen is maradtak életben, így a szülői ház már nem volt képes eltartani a leszármazottakat, a föld már nem volt képes élelmezni a hatalmasra duzzadt családokat. Az idősebbek életkora is egyre hosszabb lett, így kézenfekvő volt a gyerekek által alapított új családoknak új megélhetési forrás után nézni.

Bégafőre¹ (Klek) 1765-ben Mária Terézia királynő rendeletére a kincstár marosmenti románokat telepített. A románok letelepedése után szerbek költöztek a helységbe, akik 1783–84-ben a Határőrvidékre vonultak tovább. A románok továbbköltözése után és helyükbe a Lázár család, mint a helység földesura, németeket telepített. A németek ott építették fel házaikat, ahol a község jelenleg is áll. A római katolikus templomot 1848-ban kezdték építeni, amit később, 1948-ban Tito csapata lerombolt.

Quirin és Katharina fia, Parmentier Nikolaus 1824-ben Charleville-ben házasodott Anna Altmayerrel. 13 gyermekéről tudunk a párnak. Az elsők még itt születtek, de 1836-tól már Bégafőn (Klek) élnek. Parmentier Jakab úkapa 1849-ben újévkor jött itt napvilágra.

Jakab 1872-ben Bégafőn házasodott Kremer (Krämer) Maria Annával, s fiának, az ifjabb Jakabnak pécsi házassági bejegyzése szerint templomszolgaként tevékenykedett a bégafői vagy a német-écskai templomban.

A lerombolt bégafői Sarlós Boldogasszony templom

forrás:

https://epa.oszk.hu/03400/03482/00040/pdf/EPA03482_aracs_2017_1_078-098.pdf

¹ Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai – Torontál vármegye (http://mek.niif.hu/11800/11859/pdf/11859_19.pdf)

V. A két Jakab és a családkönyvek tévedései

Kutatásaink során többször belefutottunk már abba, hogy egy családban több ugyanolyan nevű gyermek született s életben is maradt. Ez a tény már magában is megnehezíti a családkutató munkáját, s sokszor értetlenül állunk előtte, hiszen a legtöbbünk számára elképzelhetetlen, hogy két gyermeküket ugyanúgy nevezzük el. Régen azonban másként gondolkodtak az emberek. Egy-egy családban az 1800-as években még mindig nagyon sok gyerek született, s korábbról a tapasztalat azt mutatta, hogy csak néhány marad majd életben. Előfordult, hogy két gyerek között 15-20 év különbség is volt. A gyerekeket legtöbbször védőszentekről nevezték el. Sokszor, mire az egyik gyerek megszületett, a másik már ki is repült, így nem jelentett problémát az azonos név sem.

Az esetek többségében kis logikával és gondolkodással kibogozhatóak a családi szálak, amennyiben az anyakönyvek hiánytalanul elérhetőek. Nehézségekkel szembesülünk azonban akkor, ha az anyakönyvek egy része megsemmisül. Károlyliget, Kistószeg, Bégafő, Écska és Lázárföld esetében teljes évek hiányzanak. Sok anyakönyv megsérült vagy odaveszett, amikor Tito szerbjei a II. Világháború után lerombolták a katolikus templomokat¹, de olyan családkönyv is akad, ahol maguk a szerzők jelzik, hogy bizonyos évek hiányzanak, mivel a digitális felvételek az anyakönyvekről meghibásodtak s nem volt lehetőség újra elkészíteni őket (pl. Lázárföld esetében). Így sajnós a családkönyvek adatai is sokszor hiányosak, félrevezetőek. Így történt ez esetünkben is.

Parmentier Miklós (sz: 1800.11.12., Charleville) és Altmayer Anna Mária (sz: 1804.10.03., Szenthubert) 1824.05.18-án fogadott örök hűséget egymásnak Szenthuberten. 13 gyermekükről tudunk:

1. Anna	* 1825. április 22.	Charleville
2. Margit	* 1826. február 9.	Charleville
3. Péter	* 1827. december 15.	Charleville
4. Péter	* 1829. október 9.	Charleville
5. Miklós	* 1831. december 21.	Charleville
6. Jakab	* 1834. január 6.	Charleville
7. Marianna	* 1836. május 21.,	Bégafő
8. Anna	* 1838. december 11.	Bégafő
9. Anna	* 1839. december 17.	Bégafő
10. Marianna	* 1842. szeptember 12.	Bégafő
11. Domonkos	* 1845. január 17.	Bégafő
12. Éva	* 1847. június 13.,	Bégafő
13. Jakab	* 1849. január 1.	Bégafő

Számunkra most a két vastag betűvel szedett Jakab az érdekes. Laci papa nagyapja, Jakab, 1849-ben született Bégafőn. De kicsoda is tulajdonképpen a másik Jakab?

Az écskai és a bégafői családkönyvben az az információ található, hogy a '49-ben született Jakabnak és Putell Magdalénának a következő gyermekei születtek. Ugyanakkor jelzi a könyv, hogy Jakab halotti bejegyzésnél 1920-ban a feleség nem Putell Magdaléna, hanem Krämer Mária.

• Pál	* 1859	Bégafő
• János	* 1868. december 5.	Bégafő
• János	* 1873. június 7.	Écska
• Magdaléna	* 1875. március 5.	Écska
• János	* 1879. február 23.	Écska

¹ <https://magyarpatriotak.hu/wp-content/uploads/bansag-jelentes.pdf>

Érvek ezen adatok hibásságának alátámasztására:

1. Parmentier Pál több forrás szerint is 1859-ben született Bégafőn. Amennyiben ez az információ valós – márpedig minden adat ezt támasztja alá, akkor Jakab, első gyermeke születésekor, 10 éves lett volna, s felesége, Putell Magdaléna 9 évvel idősebb lett volna nála. Ez utóbbit még el lehetne képzelni, de valószínűtlen, főként az első adat ismeretében. Azonban, ha Parmentier Miklós és Altmayer Anna 6. gyermekének születési dátumával, 1834-el számolunk, akkor Pál születési dátuma helyt állónak látszik, hiszen ekkor édesapja 24 éves, 2 évvel idősebb édesanyjánál.

Parmentier Pál és feleségének sírja Német-Écskán szintén Pál születési dátumának helyességét igazolja, bár a képen alig látszik (saját fotó).

Amennyiben nem férünk hozzá az anyakönyvekhez, akkor is megállja a helyét a fenti állítás. Amikor elkezdjük a család kutatását, csupán a családkönyvek és az FS adatbázisára támaszkodhattunk, melyek nagyjából fedik egymást.

Idő közben azonban szerencsére elérhetővé váltak a Vajdasági Levéltár anyakönyvei is, így a fenti állítást további tényekkel tudtuk alátámasztani.

Ennek megfelelően Parmentier Jakabnak és Putel Magdalénának további három gyermekét találtuk a bégafői anyakönyvekben. Ez a három gyermek a családkönyvben nem szerepel, s korábban ez az időszak az FS-en keresztül sem volt elérhető.

A három gyermek:

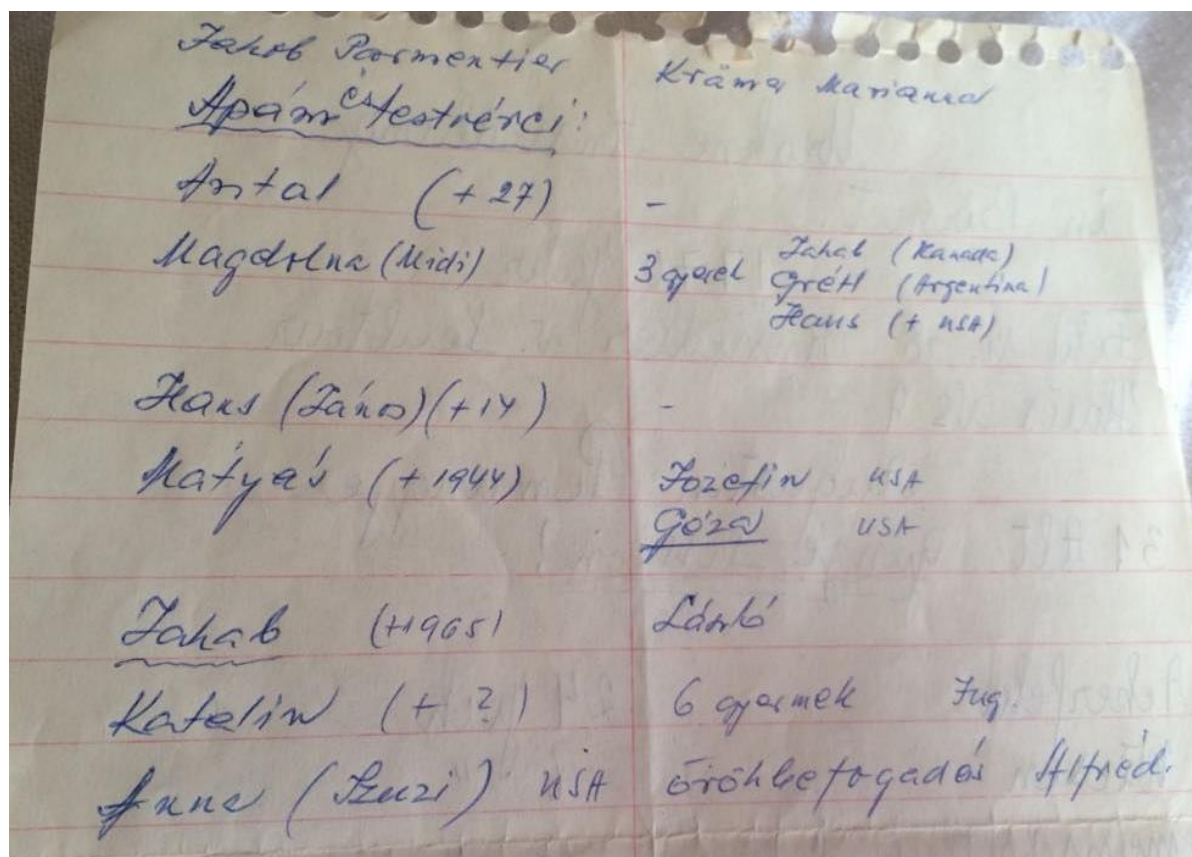
- *Erzsébet* * 1853 Bégafő
- *Krisztina* * 1855 Bégafő
- *Erzsébet* * 1857 Bégafő

A mi Jakabunk 1853-ban még csak 4 éves, tehát semmiképp sem lehet ő a gyermekek apja. Végül ennek az írásnak a készítése közben rábukkantam Parmentier Jakab és Putell Magdaléna házassági bejegyzésére is Bégafőn 1853. január 25-én. E szerint Magdaléna férje 19 éves, vagyis a feltételezéseink már korábban is helyesek voltak, Magdaléna férje 1834-ben született, nem pedig 1849-ben:

20.	Jakobus Parmentier	Bégafo	1853	Január 25.	19 éves	Magdaléna Putel	Bégafo	1834	9 éves
21.	Magdaléna Putel	Bégafo	1834	Január 25.	19 éves	Jakobus Parmentier	Bégafo	1853	4 éves

2. Nagyon fontos forrásunk volt a családkönyv adatainak megkérdőjelezésében Laci nagyapa feljegyzése édesapjáról és testvéreiről, és azok gyermekeiről is. Itt is látszik, hogy mennyire fontos információ a családkutatás szempontjából, a családtagok emlékezetének megőrzése. Mátyás leszármazottaival a mai napig tartjuk a kapcsolatot, s együtt próbáljuk megfejteni a hiányzó családi mozaikokat.

Parmentier Jakob és Krämer Mária Anna gyermekei, ahogy Laci papától tudjuk, s ahogy kiegészítettük a fellelhető születési és halálozási adatokkal:

- Antal + 1927 vagy 27 évesen
- Magdolna (Midi) *1875
- Anna *1876.10.16., Bégafő
- Magdolna * 1881. 05. 18., Bégafő, +1881.08.23, Bégafő
- Mátyás * 1881. 05. 18., Bégafő +1944 Bégafő
- Jakob *1885. 12. 18., Bégafő +1965.02.05., Pécs
- Hans (János) * 1889.11.17., Bégafő + 1917., vagy 17 évesen
- Katalin * 1891.02.12., Bégafő + 1971., Nagybecskerek
- Anna (Suzi)/Suzanna * 1895. 05. 04. Bégafő + 1995. 07. 27. Cincinnati, USA

Mátyás leszármazottai és Szuzanna az Egyesült Államokba emigráltak, Katalin leszármazottait nemrégiben sikerült megtalálnunk, s sikerült is felvenni a kapcsolatot velük. Az 1875-ös születésű Magdolnáról semmit sem tudunk. Annát a sigmundsfeldi családkönyvben a feleségek nevei alapján keresgélve találtuk meg.

3. Parmentier Jakob és Krämer Maria Anna házassági anyakönyvi kivonata további bizonyítékul szolgált számunkra a két Jakob létezésére és a családkönyvben szereplő adatok hibáságának alátámasztására. 1940-ben állította ki az bégafői plébánia, s szerencsére a családi iratok között épségben megmaradt. E szerint a fiatalabb Jakob 22 évesen 1872-ben Krämer

Mária Annával házasodott Bégafőn. Gyermekük egészen 1896-ig itt születtek. Az idősebb Jakab és Putell Magdalena első gyermekei Bégafőn, majd 1873-tól Écskán születtek, tehát semmiképpen sem tudtuk elképzelni, hogy ugyanarról a Jakabról van szó, aki esetleg az első felesége halála után újraházasodott volna.

Ez a házasság és a Laci papa által felsorolt testvérek születési adatai egy az egyben hiányzanak a bégafői családkönyvből. Szerencsések vagyunk, hogy a házassági anyakönyvi kivonat legalább a családi dokumentumok között megmaradt, mivel az 1872. évi anyakönyvek a Vajdasági Levéltár oldalán sem érhetőek el. A testvérek születési adatait 1876-tól szerencsére megtaláltuk, de az azt megelőző időszak egészen 1761-ig visszamenőleg jelenleg is homályba vész.

19. 7. 11. Administratura Apostolica Baunus

Vjenčani list Testimonium copulationis

U matici **vjenčanih** rimokatol. župe sv.
Matriculae **copulatorum** rom. cath. parohiae ad S. *Mariam*

u *Mlek* svez *I* str. *35* br. *4* ubilježeno je ovo:
in *Mlek* tom *I* pag. *35* Nr. *4* inscriptum est:

Godine Anno *Milésimo et octingentesimo septuagesimo secundo (1872)*
mjeseca *Januari* dana *Decimo nono (29)*
mense die

Vjenčani su – Copulati sunt

Prezime, ime i stalež Nomen, cognomen et conditio		Zaručnika – Sponsi	Zaručnice – Sponsae
		<i>Jakobus Parmantje</i>	<i>Maria Anna Brenner</i>
Mjesto Locus	rođenja nativitatis	<i>Mlek</i>	<i>Mast.</i>
	stanovanja domicilii	<i>Mlek No 115.</i>	<i>Mlek No 67</i>
Mladenci ili udovci Status coelebs aut viduus		<i>coelebs</i>	<i>coelebs</i>
Vjera – Religio		<i>rom. cath.</i>	<i>rom. cath.</i>
Godina, mjesec i dan rođenja Annus, mensis et dies nativitatis		<i>21. annorum</i>	<i>20 annorum</i>
Roditelja njihovo prezime, ime, stalež i vjera Parentum nomen, cognomen, conditio et religio		<i>Nikolaus Parmantje Toma Altmayer</i>	<i>Montina Brenner Maria Anna Jacob</i>
Svjedoka prezime, ime, stalež i vjera Testium nomen, cognomen conditio et religio		<i>Joannes Bandy Jacobus Bretter</i>	Opaska – Observationes
Prezime, ime i stalež onoga, koji ih je vjenčao Nomen, cognomen et conditio copulantis		<i>Albertus Faber parochus</i>	
Koliko put su ozvani Quoties promulgati		<i>Cum trina promulgatione</i>	

Za tačnost svedoči:
In fidem:

Maria Anna a házassági anyakönyvi kivonat alapján Mast.-on született 1852 körül. Ez valószínűleg Mastort – ma Novi Kozarci, magyarul Kistószeg. Sajnos a település anyakönyvei hiányosak ebben az időszakban. Hosszadalmas kutatás eredménye, hogy van feltételezésem Maria Anna családjára vonatkozóan is. Ezt talán majd egy következő alkalommal szintén megosztom.

Jakab és Mária Anna gyerekei közül van, aki Écskán, van, aki Nagybecskerekén kötött ki, a mi ifjabb Jakabunk útja pedig Budpesten, majd Pápán át Pécsre vezetett.

VI. A leszármazottakról röviden

Parmentier Jakab és Varga Anna Pécssett házasodtak. Jakab 1909-ben hagyta el Nagybecskerekét. Először Budapesten majd Pápán szabó inasként dolgozott, majd később úri szabóként Pécssett. Házasságukból egy gyermek született. Pallai László a Pécsi Tudományegyetemen (akkor még Erzsébet Egyetem) végzett jogászként. Érdekes az életútja, nem mellőzi a 20. századra oly jellemző megpróbáltatásokat sem. Nem sokkal halála előtt vette át Rubint-diplomáját. Messinger Ilona Emíliaval kötött házasságából egy gyermeke született, Gábor, akinek tejipari kutatási eredményei a mai napig jelentősek.

Parmentier Mátyásnak és Haverle Gizellának két gyermeke született: Josephine és Géza. Mátyás 1944-ben hunyt el. Bégaforán, saját háza előtt lőtték agyon Tito partizánjai. Létezik egy térkép az 1944-es Bégaforól az ott élő családok feltüntetésével. Ezen még szerepel Mátyás háza. (<http://www.danube-swabians.org/MapKlek.htm>)

Mátyás és Gizella lánya, Parmentier Josephine Katharina 1905-ben született Nagybecskerekén, 1927-ben kötött házasságot Poller Kurt Erikkel, 2001-ben pedig Cincinattiban, az Egyesült Államokban hunyt el. Vilma nevű lányuk már az Egyesült Államokban született.

Josephine testvére, Parmentier Géza Josef 1907-ben Écskán született és 1989-ben halt meg Cincinattiban. 1937-ben Nagybecskerekén házasodott Maczelka Máriaival. Első 3 gyermekük még itt született, a negyedik fiú 1953-ban azonban már Cincinattiban. A család 1952. decemberében emigrált az Egyesült Államokba. Géza, 1989-es elhalálkozásáig tartotta a kapcsolatot Pécssett élő unokatestvérével.

Parmentier Katalin és a pravoszláv Radoszavljevics Miklós házasságából 6 gyermek született Nagybecskerekén. Leopoldina Edith 1939-ben Nagybecskerekén házasodott Weninger Ernő karmesterrel, akivel később Budapesten éltek, s itt születtek gyermekeik. Mirjana Magdolna Boros Istvánnal házasodott Újvidéken vagy Nagybecskerekén. Újvidéken közkedvelt táncdalénekesként ünnepelték mindkettőjüket. István nevű gyermekük ma Kanadában él. A többi gyermekük sorsa egyelőre ismeretlen számunkra. Érdekesség, hogy a család ezen ágának leszármazottait, illetve családi viszonyait Petovics Emil Önarckép című munkáiból ismertük meg. Petrovics Emil édesanyja Weninger Erzsébet, Weninger Ernő testvére. Szívesen ajánlom a könyveket azoknak, akik érdeklődnek a 20. századi mindennapi élet után Nagybecskerekén és környékén.

Parmentier Suzannának és Miller Péternek nem született saját gyermeke, örökbe fogadták Miller Alfred Charles-t. Alfred 2015-ben hunyt el Daytonban. Sue Lannommal kötött házasságából 3 leánya született. Suzanna Cincinattiban hunyt el 1995-ben.

Parmentier Antal és János esetében nem sok adatot ismerünk, sorsuk teljesen ismeretlen.

Parmentier Magdolna gyermekeinek csak a keresztnéveit ismerjük, illetve a célországokat, ahova emigráltak (Kanada, Argentína, USA).

Parmentier Annát a sigmundsfeldi családkönyvben keresgélve találtuk meg. Écskán házasodott 1896-ban a rudolfsgnadi Schüller Péterrel. Egyelőre semmilyen biztos információt nem találtunk se róluk, se leszármazottaikról.

VII. Kirándulás a Bánságba

Néhány éve egy novemberi péntek délután elindultunk Pécsről Szerbia felé. Nagybecskerekén szálltunk meg, s célunk volt felkeresni azokat a helyeket, ahol korábban az ősök megfordultak.

Így jártuk végig Bégaft, Lázárföldet, Écskát, Nagybecskereket, Bánátnagyfalut és Kistószeg. Egyrészt nagyon jó érzés volt az ősök nyomaiban járni, azonban amit láttunk, az mélységes szomorúsággal töltött el bennünket. Amit a betelepülők fáradságos munkával és odaadással felépítettek, annak már csak emlékképeire akadhatunk. Écskán és Lázárföldön még megmaradt a régi katolikus temető – bár Lázárföldön elképesztően siralmas állapotban, viszont Bánátnagyfalu, Kistószeg és Bégaft régi katolikus temetői a templomokkal együtt egyben megsemmisültek. Az egykori virágzó települések romokban hevernek, német beszédnek már nyoma sincsen, csak a temetőben megmaradt régi sírkövek árulkodnak arról, hogy itt valaha dolgos nemzedékek éltek és boldogultak, s tették termővé a földeket, virágzóvá az életet.

VIII. Kutatás a vajdasági anyakönyvekben

Végül néhány mondatban azoknak szeretnék segíteni, akik a vajdasági anyakönyvekben kutatnának, de nem tudják, hogy kezdjenek hozzá. Mint említettem, Parmanyté Jakab és Krámer Maria Anna házassága, az idősebb Parmentier Jakab és Putell Magdolna első gyermekei, valamint a nagyapa által felsorolt testvérek születési adatai a bégafti családkönyvből teljes egészében hiányzanak. A családkönyv hiányzó adatai mára részben pótolhatóvá váltak, mivel a Vajdasági Levéltár nem rég online elérhetővé tette az anyakönyveket. Sajnos az 1800-as évek második felében sok településnél így is vannak hiányzó évek, mivel az anyakönyvek egy része a II. Világháborút követően megsérült vagy megsemmisült.

Az dokumentumok jelenleg térítésmentesen kutathatóak. Regisztrálni a következő oldalon a kívánt település és időszak kiválasztása után lehet: <https://maticneknjige.org.rs/en/>

The screenshot shows the website interface for 'ARCHIVES OF VOJVODINA - Presentation of Church registers'. The main heading is 'CONFESSIONS IN THE REGION (1756-1895)'. Below this is a map of the region with various locations marked by numbered circles. A red box highlights 'Bačko Gradište'. Below the map, there is a navigation bar with 'HOME' and 'INSTRU'. The main content area displays a message: 'Please LOGIN or REGISTER for this content - Thank you!' with 'LOGIN' and 'REGISTER' buttons. At the bottom, there are logos for 'АРХИВ ВОЈВОДИНЕ' and the Serbian coat of arms, along with 'SOCIAL NETWORKS' icons and 'CONTACT' information: Address: Zarka Vasiljevića 2A, Number: +381 (0)21 4691-800, Number: +381 (0)21 522-332, Info: arhivvojvodine.org.rs

A katolikus anyakönyvek 1895-ig érhetőek el. Az anyakönyvi oldalak sajnos csak egyenként nyithatóak meg. Szerencsés viszont, hogy évenként lebontva kerültek feltöltésre, így rögtön látszik minden településnél, hogy mely időszakok hiányzanak. Sok esetben feltűnő, hogy csak azok az időszakok kerültek feltöltésre, amelyek a Familysearch adatbázisában már nem szerepelnek - de lehet, hogy ez véletlen csupán.

Amennyiben 1895 utáni adatra van szükségünk, akkor célszerű az adott plébániához fordulni. Nagybecskerekén például magyar nyelven is adnak tájékoztatást.

Források:

- Hans Repp: Das Familienbuch von Lazarfeld (Teil 2) 1895-1943, inkl. Ergänzungen für 1800-1852, sowie Daten für 1852-1895., Hrsg. AVBF., 2008.
- Hans Repp: CD-Familienbuch d. Gemeinde Klek u. Filiale Jankahid im Banat, 1896/1918 bis 1939 /1944. Hrsg: H. Repp u. AVBF; 2005.
- http://banatlorraine.free.fr/french/Banat_Lieux/vHestroffFrance.php
- <http://othes.univie.ac.at/48218/1/51083.pdf>
- http://seas.elte.hu/w/moderntalking/egy_alnemet_dialektus
- <http://www.danube-swabians.org/MapKlek.htm>
- <https://delhir.info/2018/05/20/bemutatjuk-titoizmusban-lerombolt-magyar-es-nemet-templomokat/>
- <https://docplayer.hu/109154796-A-delvideki-magyarsag-kozeleti-folyoirata-junius-4-xvii-evfolyam-2-sz-2017-2-xvii-evf.html>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Antoine-Augustin_Parmentier
- https://epa.oszk.hu/03400/03482/00040/pdf/EPA03482_aracs_2017_1_078-098.pdf
- <https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1n%C3%A1tnagyfalu>
- https://index.hu/tudomany/til/2018/05/10/franciaorszagban_24_even_at_illegalis_volt_a_krumpli/
- https://jaeger.banater-archiv.de/index.php/Banatsko_Veliko_Selo
- <https://maticneknjige.org.rs/>
- <https://www.archives-departementales.com/>
- https://www.banater-schwaben.org/nachrichten/dokumentation/dokumentation-detail/2239-unsere-vergessene-franzoesische-geschichte?tx_news_pi1%5Bday%5D=21&tx_news_pi1%5Bmonth%5D=05&tx_news_pi1%5Byear%5D=2018&cHash=1dbcc36f79e562338a0a5d64f13a72b5
- <https://www.bpb.de/geschichte/zeitgeschichte/geschichte-im-fluss/158762/das-kurze-glueck-der-donauschwaben>
- https://www.dvhh.org/history/1700s/Die_Kolonisation_des_Banats_nach_der_Turkenzeit.htm
- <https://www.dvhh.org/history/1900s/1933-Lorraine-Villages-Rosambert.htm>
- Josef Kühn: Familienbuch der Gemeinden Heufeld – Mastort im Banat, 2004.
- Josef Kühn: Familienbuch der katholischen Pfarrgemeinde Lazarfeld im Banat und ihrer Filialen Klek und Jankahid, 2004.
- Josef Kühn: Familienbuch der kath. Pfarrgemeinde Saint Hubert, Charleville und Soltur 1771-1835 / 1854; Hrsg. J.Kühn u. AVBF; 2004.
- Karen Dalton Preston & David Dreyer: Familienbuch St.Hubert-Charleville-Seultour im Banat 1836-1943 Hrsg. AVBF Villingen-Schwenningen 2014.
- Marco Leitl, Rudolf Müller: Familienbuch der katolischen Pfarrgemeinde Gross Betschkerek im Banat sowie ihre Filialen 1753-1945, 2016-
- Monographie der Gemeinde Rudolfsnad im Torontaler Comitae in der aufgelösten Militärgrenze, Pleitz, 1891.
- Petrovics Emil: Önarckép, Kaposvár, 2010.
- Philipp Lung: Familienbuch der Gemeinden Deutsch-Etschka, Sigmundfeld und Rudolfsnad im Banat. Hrsg. Villingen-Schwenningen 1999.

Függelék:

A Parmentierek Morville-lés Vic - Pécs

- Parmentier, Simon** *1684 +1759.05.07. Baudrecourt
oo
- Filiere , Barbe** *1691 +1747.10.04. Arraincourt
1. Marguerite *1711.07.29 oo Rozie , Charles +1787.07.22., Baudrecourt
 2. **François** *1718 oo Gomand, Marguerite +1743.12.24. Morville-lés Vic
 3. Madeleine *1722 oo F Petidide, François +1784, Baudrecourt
 4. Jacques *1728 oo Payen , Marguerite +1772.01.07.
Morville-lés Vic
 5. Pierre oo Mairemangin , Katherine
- Parmentier, François** *1718 +1743.12.24.
Morville-lés Vic
oo 1740.07.04., Morville-lés Vic
- Gomand, Marguerite** *1705.11.27. Morville-lés Vic +1778
1. **Augustin** * 1741.05.03. Morville-lés Vic +1816.03.20.
Charleville
 2. Elisabeth * 1743.10.08. Morville-lés Vic oo Dassy, Pierre +1799
- Parmentier, Augustin** * 1741.05.03. Morville-lés Vic +1816.03.20.
Charleville
oo 1764.08.21. Morville-lés Vic
- Guenarde, Margaretha** *1738.08.06. Xanrey
1. Elisabeth * 1765.07.24. Morville-lés Vic + 1772.03.16. Charleville
 2. Marie Anne * 1766.12.05. Morville-lés Vic
 3. Clement * 1769.12.03. Xanrey
 4. Colombe * 1768.07.31. Lezey + 1768.08.24. Lezey
 5. Nikolaus * 1773.02.20. Seultour + 1774.03.06.
Seultour
 6. **Quirin** * 1775.03.15. Seultour oo Leonard, Katharina + 1824.03.15.
Seultour
 7. Anna * 1779.11.11. Seultour oo Dehan, Franz
- Parmentier, Quirin** *1775.03.15. Seultour + 1824.03.15. Seultour
oo 1795.07.29. Charleville
- Leonard (Lenhard?), Katharina**
1. Peter *1796.08.06. Charleville +1797.09.08. Charleville
 2. Franz *1798.07.22. Charleville +1800.12.26. Charleville
 3. **Nikolaus** *1800.11.12. Charleville oo Altmayer, Anna Maria
 4. Elisabeth *1803.03.09. Charleville +1806.07.27. Charleville
 5. Barbara *1805.09.05. Charleville +1807.01.26. Charleville
 6. Anna *1807.10.14. Charleville oo Bauer, Michale +1875.03.14.
 7. Magdalena *1810.02.23. Charleville +1814.12.25. Charleville
 8. Anton *1812.12.22. Charleville oo Lehner, Carolina +1844.07.26. Seultour
 9. Cecilia *1815.02.16. Charleville +1819.01.24. Charleville
 10. Nikolaus *1817.02.15. Charleville +1818.08.14. Charleville

11. Christina *1819.03.02. Charleville oo Krämer, Johann
 12. Katharina *1823.06.02. Charleville oo Bahnweg, Gerhard +1848.07.16.
 Johannsfeld

Parmentier, Nikolaus *1800.11.12. Charleville

oo 1824.05.28. Sankt Hubert

- Altmayer, Anna Maria** *1804.10.03. Sankt Hubert + 1890.01.31 Klek
 1. Anna * 1825.04.22. Charleville +1825.04.24. Charleville
 2. Margaretha * 1826.02.09. Charleville oo Becker, Michael +1890.11.15. Deutsch
 Etschka
 3. Peter * 1827.12.15. Charleville +1829.01.01. Charleville
 4. Peter * 1829.10.09. Charleville oo Meys, Katharina
 5. Nikolaus * 1831.12.21. Charleville
 6. Jakab * 1834.01.06. Charleville oo Putell, Magdalena +1894.01.15. Deutsch
 Etschka
 7. Maria Anna *1836.05.21. Klek +1889.11.12 Offsenitzta
 8. Anna *1838.12.11. Klek
 9. Anna *1839.12.17. Klek
 10. Marianna *1842.09.12. Klek oo Hoffman, Georg
 11. Dominik *1845.01.17. Klek oo Fuchs, Amalia + 23.01.1918 Klek
 12. Eva *1847.06.12. Klek +1848.02.05. Klek
 13. **Jakab** *1849.01.01. Klek oo Krämer, Maria Anna +1920.09.30.
 Deutsch-Etschka

Parmentier, Jakab *1849.01.01. Klek +1920.09.30. Deutsch-
 Etschka

oo 1872.01.29. Klek

Krämer, Maria Anna *ca. 1852. Mast

1. Magdolna *1875 Klek
 2. Anna *1876.10.16. Klek oo Schüller, Peter
 3. Magdolna *1881.05.18. Klek +1881.08.20. Klek
 4. Mathias *1881.05.18. Klek oo Haverle, Gizella +1944 Klek
 II.oo Weiterschan, Eva
 5. **Jakab** *1885.12.18. Klek oo Varga, Anna +**1965.02.05. Pécs**
 6. Hans *1889.11.17. Klek (+17)
 7. Katharina *1891.02.12. Klek oo Radoszavljevics, N. +1971. Gross
 Betschkerek
 8. Suzanna *1895.05.04. Klek oo Miller, Peter +1995.07.27.
 Cincinnati, USA
 9. Antal * (+27)

Parmentier, Jakab *1885.12.18. Klek +1965.02.05. Pécs

oo 1909.01.30. Pécs

Varga, Anna *1886.09.25. Magasd +1967.07.02. Pécs

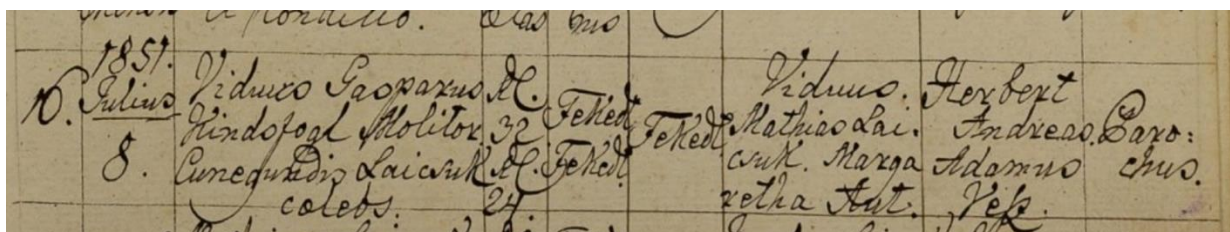
1. László Ferenc * 1912.12.22. Pécs oo Messinger, Ilona Emilia +2009.03.12. Pécs

Pencz-Amrein Ilona:

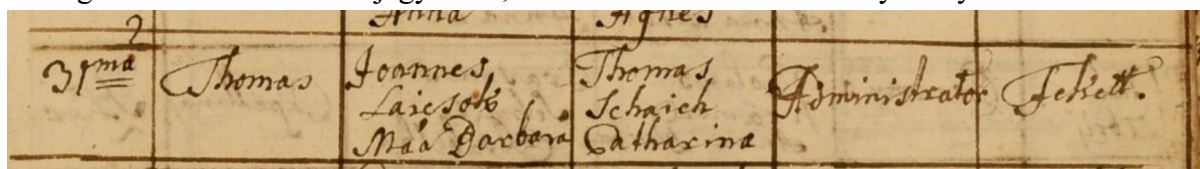
Stifollerek Magyarországon 3. Leitschuh-k Fulda környékén, Leutschukok Fekeden és Lakon, avagy hogy tudjuk a tút a szénakazalban megtalálni

Stifoller-sorozatomban harmadik részében a fekedei **Leutschuk** őseim eredetével szeretnék foglalkozni. Nemcsak a kutatási eredményeimet szeretném megosztani, hanem bemutatom azt az utat is, amelyet be kellett járnom ahhoz, hogy sikeresen azonosítsak az őshazában egy telepese családot. Talán mások is hasznát vehetik az alkalmazott módszereknek. **Feked** egy alig 200 fős község Baranya vármegyében, amely magyarországi német házairól és Stifolder fesztiváljáról ismert¹. Feked az úgynevezett Stifoller falvak egyike, ami azt jelenti, hogy a helyi németek többsége a Fulda környéki gyökerekkel rendelkezik. A magyar írásmódú Laicsuk (vagy hasonló: Lajcsuk, Laitsuk) családnévvel először nem is voltam biztos, hogy egyáltalán német névről van-e szó. A családfámban az első ilyen nevű személy Kunigunda Leutschuk ősom volt, aki 1851. július 8-án Fekeden ment férjhez az özvegy Kaspar **Kindsvogel**hez.

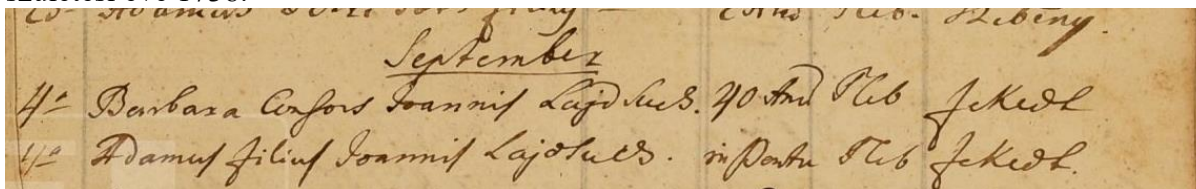
Caspar Kindsvogl és Kunigunda Laicsuk házassági bejegyzése (Széchenyi anyakönyv)

Az ágat a Fekeden élt Johann és Maria Barbara Leutschuk házaspárig sikerült visszavezetnem, az első nyom az anyakönyvekben Thomas nevű fiúak 1760. augusztus 31-ai keresztelese. A Leutschuk házaspár házasságának nem találtam nyomát sem a **széchenyi** anyakönyvekben, ahol 1855-ig található a fekedei bejegyzések, sem a szomszédos falvak anyakönyveiben.

Thomas Laicsok kereszteleési bejegyzése (Széchenyi anyakönyv)

Az első fiút további gyerekek követték 1778-ig, az utolsó fiú születésénél mind az anya, mind a gyermek meghaltak. Maria Barbara életkora 40 év a halotti bejegyzésben, így a számított születési éve 1738.

Barbara Lajcsuk és Adam nevű fia halotti bejegyzése (Széchenyi anyakönyv)

Az özvegy nem sokkal később, 1778. november 17-én újraházasodott, egy özvegyet, a **laki**² Eva **Trin**(in) vette el. Johann Leutschuk életkora a házasságkötéskor 38 év, azaz 1740 körül kellett születnie.

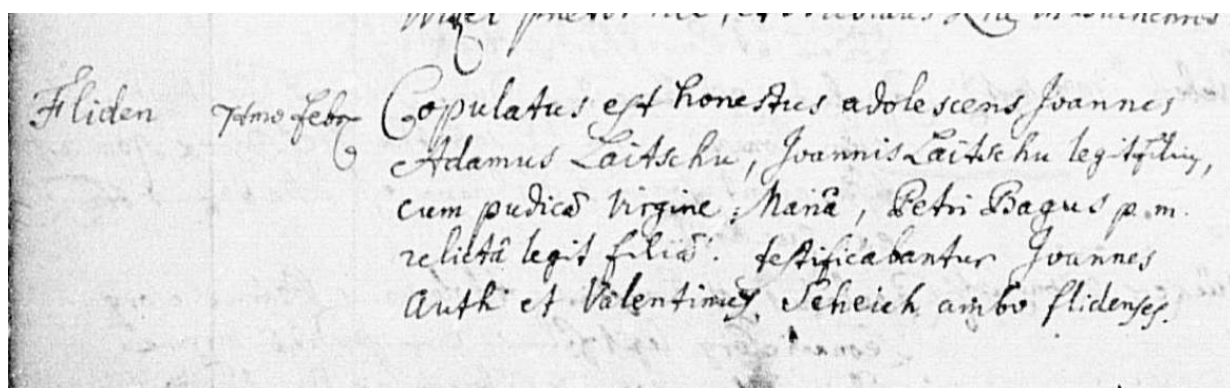
¹ A környék kolbászkészítménye

² Később Püspöklak, 1968-ban Geresddel és Kisgeresddel Geresdlak néven egyesült

Mivel a poppenhauseni házassági anyakönyvben nem találtam ennek a Johannesnek a házasságkötését egy Maria Barbarával, nem vettem át ezt a személyt a családfámba. De úgy éreztem, hogy a gyökereimet ezen a környéken fogom megtalálni.

Az egyik település, amelynek anyakönyveiben gyakran kutatok, **Flieden**. Ez egy nagyközség Fuldától délnyugatra, és ma közel 9000 lakosa van. Először 806-ban említik egy, a fuldai kolostornak szóló adományozási okiratban. A településnek 1700 körül mintegy 600 lakosa volt, és bizonyos városi és polgárjogokkal rendelkezett, ami a község növekvő jelentőségére utal. A nagyközség 1972-ben jött létre, amikor a korábban önálló Buchenrod, Höf und Haid, Magdlos, Stork, Rückers és Schweben falvak a hesseni közigazgatási reform eredményeként egyesültek¹.

A fliedeni házassági anyakönyvben felfigyeltem Johann Adam **Leitschu** házasságára, aki 1736. február 7-én állt oltár elé Maria **Bagusszal**. Bármennyire is kerestem, nem találtam Johann nevű fiúkat, így ez a házaspár nem lehetett ősom szülei. Ami viszont feltűnő, az az egyik tanú, Valentin **Scheich** neve, akinek a vezetékneve szintén szerepel a Leutschukok első magyarországi anyakönyvi bejegyzésében, mint keresztapa. A Leutschuk család egyéb magyarországi genealógiai eseményei (keresztelések és házasságkötések) azt mutatják, hogy a Scheich családdal több generáción keresztül szoros kapcsolatban álltak, hiszen egymás keresztzülei és esküvői tanúi voltak.

Johann Adam Laitschu és Maria Bagus házassági bejegyzése (fliedeni anyakönyv)

A kirakós egy újabb darabja, amivel nem tudtam mit kezdeni. Amikor zsákutcába jutok a kutatásomban, akkor egy időre félreteszem azt az ágat, amit éppen kutatok, és megpróbálkozom egy másikkal. Ezúttal is ezt tettem, de nem a saját őseim érdekeltek, hanem a Himesházán és környékén letelepedett bevándorlók.

Az 2022-es **himesházi** egyesületi találkozónkon Pallai-Weber Beáta kutatótársunktól megtudtuk, hogy a himesházi telepések (illetve a Himesháza községhez tartozó falvakban letelepedettek) honnan származnak. A falu betelepítéséről már 1930-ban megjelent a Deutsch-ungarische Heimatblätterben Hermann Egyed cikke², melyet Himesháza históriájába is átvettek, így a Pécsi Egyházmegye e-archívumának minden előfizetője számára megtekinthető³.

Az írás táblázatos betekintést nyújt azokba a házassági anyakönyvekbe, amelyek a menyasszony vagy a vőlegény konkrét származási helyét is feltűntetik, íme egy példaoldal a cikkből:

¹ <https://de.wikipedia.org/wiki/Flieden>, hozzáférés: 2023.12.29.

² Ágid Hermann: Zur Kolonisation der Pfarrei Himesháza, in: Deutsch-ungarische Heimatblätter, II. Jahrgang, Heft 2, Budapest, 1930

³ https://e-archivum.pecsiegyhazmegye.hu/hu/fondjegyzek/PEL.III/PEL.III.1-251/PEL.III.045.Himesh%c3%a1za/diversa/historia/vol_I, hozzáférés 2023.10.03.

Tag der Trauung	Name des Bräutigams	Eltern des Bräutigams	Name der Braut	Eltern der Braut	Wohnort der Getrauten	Herkunftsor t		
						Herrschaft	Amt	Gemeinde
1 7 2 9								
7. Juni	Tigelmann Joh. Wittwer		Katharina	Zingham U., Anna	Szür	Fulda	Sonnerz	Herrholz (Herolz)
19. Juni	Michael	Tröder Konr., Maria	Anna Katharina	Schneider H., Elisabeth	Bozsok	Baden (silva Herocinia) Fulda	Rothweill	Theislingen
27. Sept.	Hasenayr Joh. Wittwer		Margaretha	Herber Nik., Kunigunde	Himesháza	Fulda	Weyers (Weyhers)	Thola (Thalau)
25. Okt.	Joh. Peter	Pöss Adam, Elisabeth	Anna	Clöss Joh., Barbara	Himesháza	Fulda	Irzek (?)	Closberg (?)
15. Nov.	Andreas	Pöss Vitus, Katharina	Anna Barbara	Miller Joh., Margaretha	Himesháza	Fulda	Neyhoff (Neuhof)	mola Semeti- ensis (?)
1 7 3 0								
17. Apr.	Heinrich	Gaibel Steph., Anna	Gertrud Witwe des Tillmann Closs		Bozsok	Mainz	Silva Vulgo Spesser (Spessart)	Neyhütte (Neuhütte)
2. Juli	Peter	Stub Peter, Margaretha	Anna Katha- rina	Poenne Sigmund, Maria	Himesháza	Fulda	Irzek (?)	Mola Till- mill (Till- mühl?)
"	Joh. Georg	Reichl (?) Joh., Katharina	Anna	Martin Konr., Maria Kath.	Szür	Fulda		

219

Az 1980-as években a témát Michael Mott fuldai újságíró vette újra elő, aki a Buchenblätterben kétrészes cikket írt a Himesházára vándorolt fuldaiakról. Nemcsak azokat a telepeseket sorolja fel, ahol a származási hely ismert, hanem azokat is, akiknél a pap csupán megjegyezte, hogy Fuldából érkeztek. Ha átlapozzuk az első keresztelési anyakönyvet, megtaláljuk ezeket a bejegyzéseket. Így jutott tudomásomra egy olyan keresztelés, amelyikben szerepelt a számomra ritka, de fontos családnév.

Ebben a bejegyzésben az állt, hogy 1737. január 14-én Lakon keresztelték meg Nikolaust, Nikolaus **Jung** és Anna **Laichok** fiát.

14. Ut supra Barchkei Conf. ex fact. coniugibz heig Barchke
ex Cathra fuldeensi, cui in positum est nomen Nicolay
Nicolay Jung et Anne Laichok, Cathrii fure Nicolay
Jung, et Gertrudij Jung.

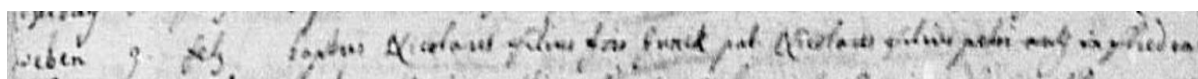
Nikolaus Jung születési bejegyzése (Himesházi anyakönyv)

Mivel Lak (Geresdlak) Fekeddel szomszédos, úgy véltem, hogy ez az Anna Leutschuk az én fekedei Johannomnak rokona lehet. A fliedeni anyakönyvben gyorsan meg is találtam őket: Nikolaus Jung, Johann fia 1733. április 14-én **Schweben**ben vette feleségül Annát, a fliedeni Johann **Leitschu** lányát. Flieden. Schweben Fulda legrégebbi falvai közé tartozik, 806-ban említik először az okiratok. Ma körülbelül 500 fő lakja és – mint ahogy azt fent említettem – 1972 óta Flieden településrésze.

Schweben, 14. april. copulatus est Nicolaus Jung, Joannis Jung legit. filius, cum
Anna, Joannis Leitschi in Flieden legitima filia, testiserant
Balthasar Jung Seabinus in Schweben, et Valentinus Wittzel in Flieden.

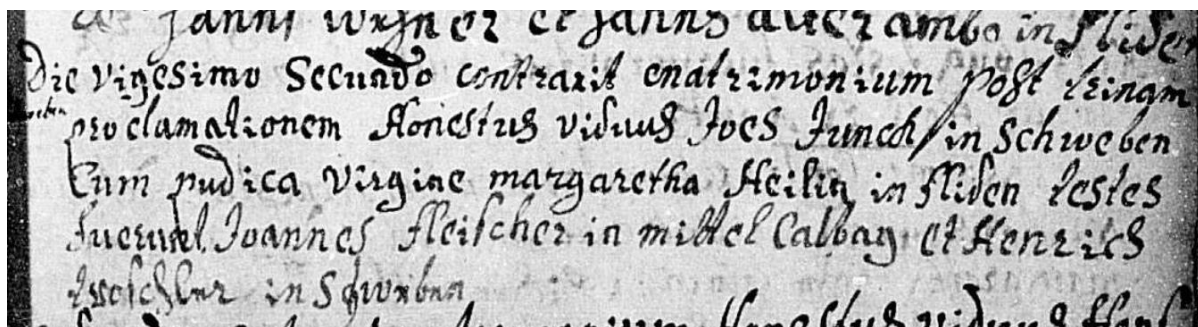
Nikolaus Jung és Anna Leitschu házassági bejegyzése (Fliedeni anyakönyv)

Nikolaus, Sohn von Johann Jung wurde am 9. Februar 1705 in Schweben getauft, er ist also im Alter von 28 Jahren vor den Traualtar getreten. Wenn wir in der Diözese Fulda forschen, finden wir sehr oft Brautleute, die bei ihrer Eheschließung schon um die 30 sind. Das lag daran, dass in Fulda im 18. Jahrhundert eine besonders restriktive Politik bei der Erteilung von Heiraterlaubnissen ausgeübt wurde, um die Vermehrung von Unterschichten zu steuern. Dabei wurde der Nachweis eines Mindestvermögens zur Voraussetzung eines Ehekonsenses gemacht. Nikolaus, Johann Jung fia, 1705. február 9-én Schwebenben keresztelték meg, így 28 évesen lépett oltár elé. Amikor a fuldai egyházmegyében kutatunk, nagyon gyakran találunk olyan menyasszonyokat és vőlegényeket, akik már 30 év körüliek, amikor összeházasodnak. Ez annak köszönhető, hogy a 18. században Fulda különösen szigorú politikát folytatott a házassági engedélyek kiadásakor, hogy megfékezze az alsóbb osztályok elszaporodását. A házassági engedély kiadásának előfeltételévé tették a minimális vagyon bizonyítását¹.

Nikolaus Jung keresztelési bejegyzése (fliedeni anyakönyv)

Nikolaus Jung szülei, a schwebeni özvegy Johann Jung és a fliedeni Margaretha Heil néhány évvel korábban, 1701. november 22-én kötöttek házasságot. Johann Agnes Jahn özvegye volt, akit 1697-ben vett feleségül.

Johann Junch és Margaretha Heil házassági bejegyzése (fliedeni anyakönyv)

Bár Nikolaus Jungot gyorsan megtaláltam a fliedeni anyakönyvben, nem jártam sikerrel Anna Leitschu keresésével. Johann Adam Leitschu keresztelését sem jegyezték be a fliedeni anyakönyvekbe. Mivel a házassági bejegyzésükben mindkettőjüknél apaként egy Johann Leitschu volt feltüntetve, úgy véltem, ez arra utal, hogy testvérek voltak. Mint már említettem, a Leitschu-Bagus házaspár esetében nem találtam Johann nevű fiút, de megnéztem a gyermekeik keresztelési anyakönyvi bejegyzéseit, a gyermekek keresztszülők alapján további támpontokat kaptam erről a családról:

- * 1737. 01. 07. **Margaretha** K(eresztszülő): Margaretha Laitschuin, az apa nővére
- * 1739. 05. 01. **Anna Eva** K.: Anna Eva Laitschuin, az apa nővére
- * 1742. 07. 14. **Matthäus** K.: Mathäus Leitschuk, az apa testvére
- * 1745. 08. 19. **Margaretha,** K.: Margaretha Leitschuin
- * 1748. 03. 28. **Anna Maria,** K.: Anna Eva Heylin

A keresztszülők melletti információ az apával való testvéri kapcsolatukról megkönnyítette ennek a Leitschu családnak a felkutatását. Így egy családfőt, Johann Leitschuht kerestem, akinek gyermekei Johann Adam, Margaretha, Anna Eva, Matthäus és esetleg Anna voltak. Első dolgom az volt, hogy átlapozzam a poppenhauseni indexet, és mint látható, tele van Leitschuhkkal, és az általam keresett keresztnevek is szerepelnek benne.

¹ https://epa.oszk.hu/01500/01536/00026/pdf/EPA01536_ungarn_jahrbuch_26_033-072.pdf, hozzáférés: 2023.10.10.

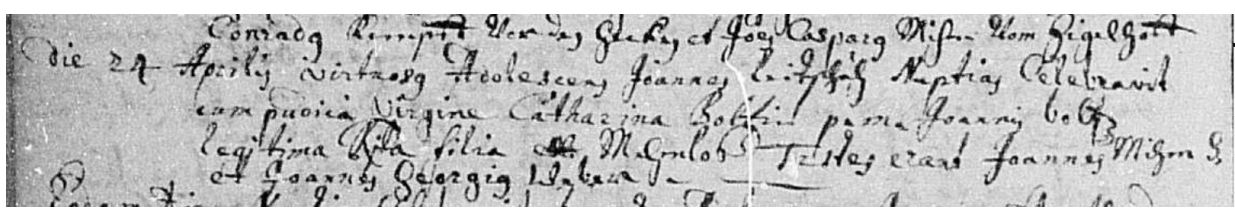
Familien Namen	Eauf Namen	Zeit des Kaufs		Bemerkungen
		Tag	Monat Jahr	
Leitschuh	Nikolaus	1699	75	11 ^{tes} Mikschellband
Leitschuh	Luise	1700	78	"
Sinnich	Elisabeth	"	79	"
Leitschuh	Georg	1701	81	"
Leitschuh	Eva Elisabeth	1702	86	"
Leitschuh	Batharina	"	88	"
Lindung	Anna Maria	1704	89	"
Leitschuh	Johann	"	90	"
Leitschuh	Margaretha	"	90	"
Leitschuh	Georg Adam	"	91	"
Leitschuh	Joh. Georg	1705	92	"
Leitschuh	Anna	"	94	"
Leitschuh	Joh. Georg	1706	94	"
Leitschuh	Nikolaus	1707	95	"
Leitschuh	Margaretha	"	99	"
Leitschuh	Anna Batharina	"	100	"
Leitschuh	Maria Barbara	1708	101	"
Leitschuh	Barbara	1709	104	"
Leitschuh	Anna	"	107	"
Leitschuh	Anna	1710	107	"
Leitschuh	Elisabeth	"	110	"
Leitschuh	Johann	1712	114	"
Leitschuh	Anna	"	118	"
Leitschuh	Anna Eva	1714	124	"
Leitschuh	Johann	1715	127	"
Leitschuh	Matthias	1716	131	"
Leitschuh	Georg	"	133	"
Leitschuh	Dorothea	1717	136	"
Leitschuh	Johann Adam	"	136	"
Leitschuh	Matthias	1719	146	"
Leitschuh	Johann	"	144	"
Leitschuh	Anna	1722	154	"
Leitschuh	Anna Batharina	"	154	"
Leitschuh	Margaretha	"	159	"
Leitschuh	Elisabeth	1724	166	"

A poppenhauseni keresztelési index kivonata

Elkezdtem átnézni az anyakönyveket, és az személyeket családokhoz rendelni. Nem meglepő, hogy ebben az időszakban több Johann Leitschuh nevű családfő is létezett, akik a gyermekeiket időben párhuzamosan kereszteltették meg. Az anyakönyvek feldolgozását követően Johann Leitschuh és Katharina Boltz családját tudtam összeállítani, 1703. április 24-én kötöttek házasságot. Katharina Johann Boltz lánya volt, és **Memlosból** származott, egy **Lütter** melletti kis faluból, amely a történelmi tepeülésjegyzék szerint 1633-ban mindössze 17 háztartást számlált¹.

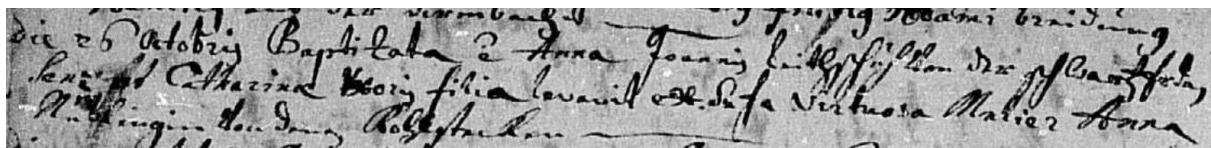
Johann és Katharina Leitschuhnak a következő gyermekeik születtek:

- * 1705. 10. 26. Anna
- * 1707. 09. 09. Margaretha
- * 1709. 03. 07. Barbara
- * 1712. 01. 05. Johann
- * 1714. 02. 05. Anna Eva
- * 1717. 03. 30. **Johann Adam**
- * 1719. 09. 21. **Matthäus**

Johann Leitschuh és Katharina Boltz házassági bejegyzése (poppenhauseni anyakönyv)

Johann Adam mellett az összes testvér, akit kerestem, ott volt! Így valóban sikerült megtalálnom a laki telep Anna Leutschuk származását. Ő volt a fent említett Johann Leitschuh és Katharina Boltz, **Schwarzerdenből** származó házaspár első gyermeke.

Anna Leitschuh keresztelési bejegyzése (poppenhauseni anyakönyv)

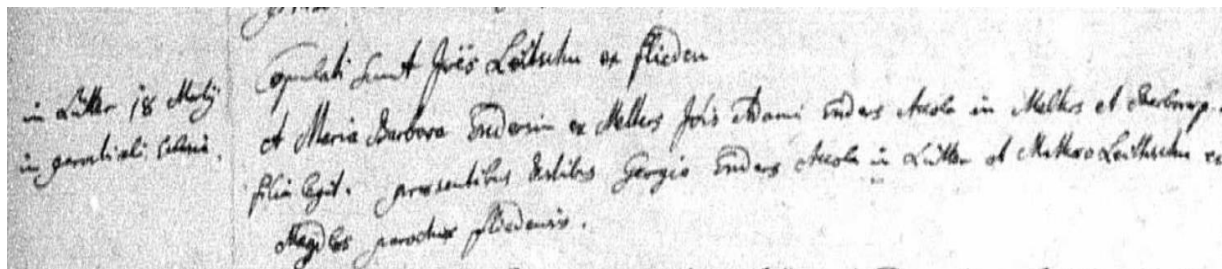
¹ <https://www.lagis-hessen.de/de/subjects/gsrec/current/1/sn/ol?q=memlos>, abgerufen am 27.12.2023

Schwarzerden, vagy néha „Terra Nigra” az anyakönyvekben, egy tanyacsoport, mely Fuldától kb. 19 km-re délkeleti irányban található, **Rodholzhoz**, Poppenhausen legkisebb településrészéhez tartozik. A történelmi teleülésjegyzék szerint 1680-ban csupán 3 háztartásból állt¹. A Leitschuh család valószínűleg utolsó gyermekük, Matthäus születése után elhagyta Schwarzerdent, és a mintegy 30 kilométerre délnyugatra fekvő Fliedenbe költözött. Távozásuk oka ismeretlen.

Schwarzerden elhelyezkedése

A Nikolaus Jung-Anna Leutschuk házaspár eredetének rejtélye megoldódott, de nem jutottam közelebb az én Johann Leutschukom azonosításához. Mivel tanácstalan voltam, megkérdeztem az Ahnenforschung in Fulda und Umgebung Facebook-csoportban, hogy kutat-e valaki Leutschukokat Fliedenben és Poppenhausenben. Mint kiderült, Heidi Heil családfáján szerepel egy házaspár, Johann Leitschuh és Maria Barbara **Enders**, akik 1759. március 18-án **Lütterben** kötöttek házasságot.

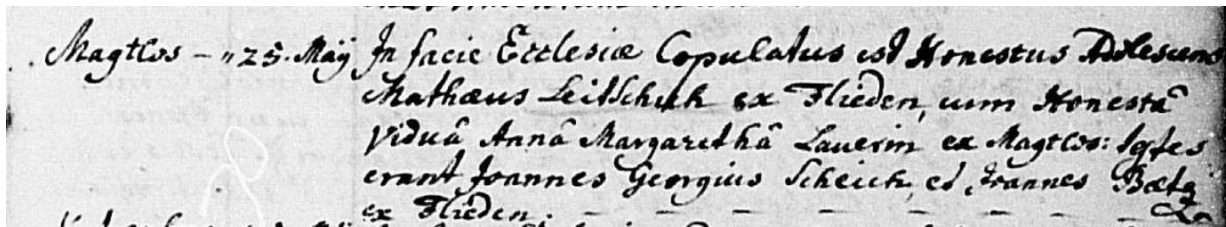

Johann Leitschu és Maria Barbara Enders házassági bejegyzése (lütteri anyakönyv)

Ez ígéretesnek tűnt, nemcsak a menyasszony keresztnéve miatt, hanem azért is, mert Heidi Heil nem találta a pár gyermekeit sem a lütteri, sem a fliedeni anyakönyvekben. A bejegyzés szerint a vőlegény Fliedenből származott, a tanúja pedig egy bizonyos Matthäus Leitschuh volt Magdlosból. Vajon ez a Matthäus azonos volt Johann Leitschuh és Katharina Boltz legkisebb fiával? A választ a fliedeni házassági anyakönyvben találtam meg: 1752. május 25-én a fliedeni Matthäus Leitschuh **Magdlosban**² házasságot kötött a magdlosi özvegy Anna Margaretha **Lauer**(in)nel; nagy valószínűséggel a pár a feleség szülőfalujában telepedett le. A tanúk között ismét feltűnik a Scheich családnév.

¹ <https://www.lagis-hessen.de/de/subjects/gsrec/current/1/sn/ol?q=schwarzerden>, hozzáférés 2023.12.27.

² Flieden településrésze ugyancsak 1972 óta, <https://de.wikipedia.org/wiki/Magdlos>, hozzáférés 2023.12.27.

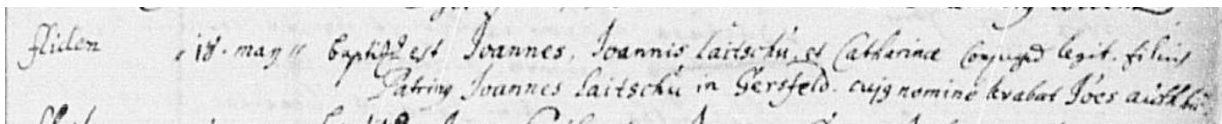
Matthäus Leitschuh és Margaretha Lauer házassági bejegyzése (fliedeni anyakönyv)

Johann Leitschuh Lütterben házasodott, Katharina Boltz szülőhelyével, Memlos-szal szomszédos faluban, ez is arra utal, hogy a schwarzerdeni Leitschuh-családdal rokonságban állhatott.

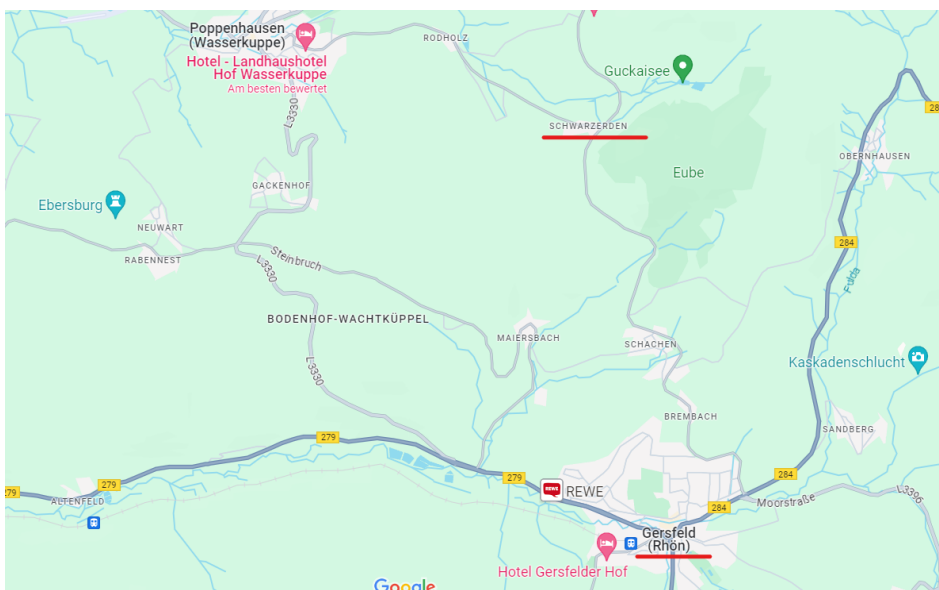

Lütter, Memlos és Melters elhelyezkedése

Heidi Heil Johann Leitschuh Johann és Katharina fiaként azonosította, akit 1725. május 18-án kereszteltek meg Fliedenben. A keresztszülők neve is megerősíti, hogy a szülők azonosak a schwarzerdeni házaspárral: a gersfeldi Johann Laitschuh a fliedeni Johann Auth helyettesítette. Ez a Johann Auth feltehetően ugyanaz a személy, aki Johann Adam Leitschuh és Maria Bagus házassági tanúja volt.

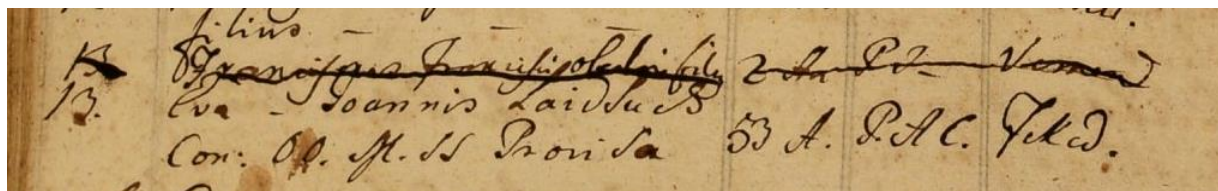
Johann Leitschuh keresztelési bejegyzése (fliedeni anyakönyv)

Gersfeld közelebb van Schwarzerdenhez, de egy kicsit távolabb van Fliedentől, így érthető, hogy a keresztapa nem tudott könnyen Fliedenbe utazni a keresztelőre, és szükség volt egy helyettesre.

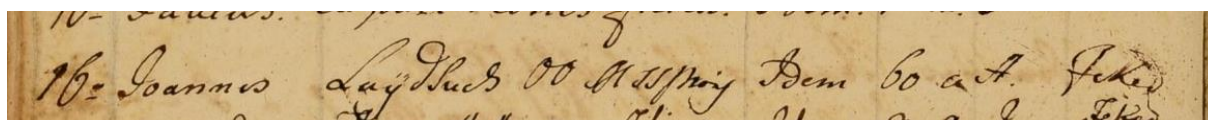
Gersfeld elhelyezkedése

Ez mind szép és jó, de 1725 túl messze van az őszámított születési évétől (1740). A 15 év különbség elég sok ahhoz, hogy csak úgy egyszerűen átvegyem ezt a személyt. Visszamentem Fekedre, illetve a szebényi anyakönyvekhez. Nem tudom megmagyarázni, hogy Johann Leutschuk és második felesége Eva halálozási dátumát miért nem találtam meg korábban. Az anyakönyveket lapozgatva érdekes felismerésre jutottam: a házasságkötést végző és az anyakönyvet vezető pap valószínűleg tévedett a menyasszony és a vőlegény életkorát illetően. Eva Leutschuk 1781. október 13-án, 53 éves korában halt meg Fekedben, így a számított születési éve 1728, ami azt jelenti, hogy 8 évvel idősebb volt annál, mint ami a házassági bejegyzésben szerepel.

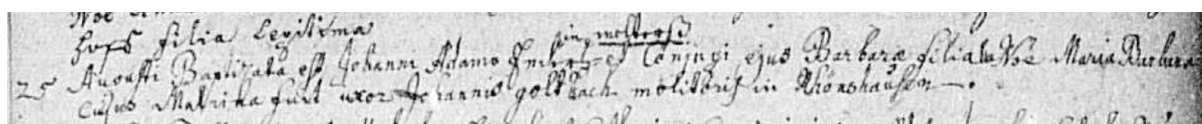
Eva Laidsuch halotti bejegyzése (szebényi anyakönyv)

Johann Leutschuk második felesége halála után nem házasodott újra, és csaknem 3 évvel később, 1784. július 16-án, 60 éves korában halt meg. Ez 1724-es (és nem 1740-es) születési évet eredményez, így az 1725-ben Flieden született Johann Leitschu minden bizonnyal a mi Fekeder telepesünk.

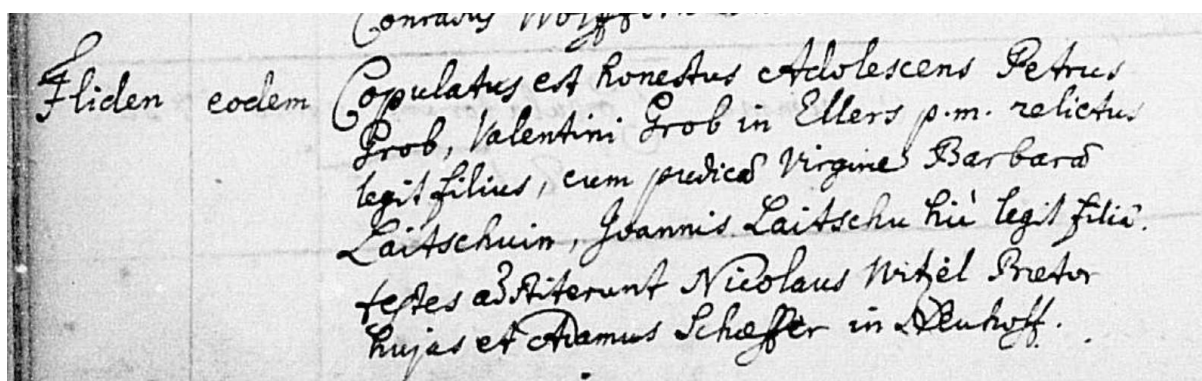
Johann Laidsuch halotti bejegyzése (szebényi anyakönyv)

De vajon az első feleség, Maria Barbara Enders születésével is megerősíthetjük ezt a teóriánkat? Itt csak a halálozási életkorból tudunk születési évet kalkulálni, ami 1738. Johann Adam és felesége Barbara Enders lányának, Maria Barbarának a keresztelése 1735. augusztus 25-én történt **Meltersben**¹; ez a 3 éves eltérés a számított és a tényleges születési év között nem szokatlan, ezért teljesen elfogadható.

Maria Barbara Enders keresztelési bejegyzése (lütteri anyakönyv)

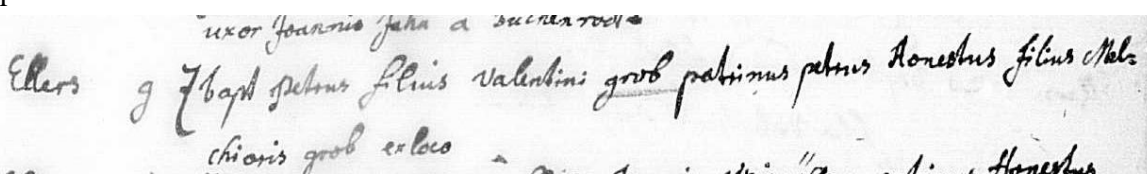
Amikor már (majdnem) befejeztem ezt a cikket, egy másik házasságra is felfigyeltem a fliedeni anyakönyvben. Johann és Katharina Leitschuh harmadik gyermeke, Barbara 1737. február 7-én Fliedenben feleségül ment egy bizonyos Peter **Grob**hoz:

Peter Grob és Barbara Leitschuh házassági bejegyzése (Fliedeni anyakönyv)

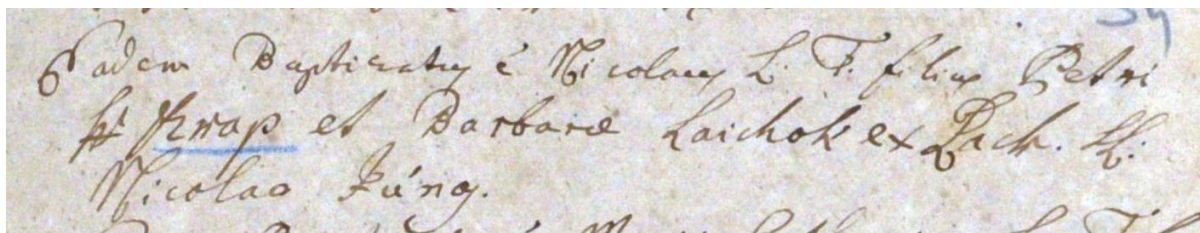
¹ egy korábban önálló falu, ma Eichenzell városrésze

Ez a Peter Valentin Grob fia volt, aki 1709. augusztus 9-én született *Ellersben, Neuhoftelepülésrészében.*

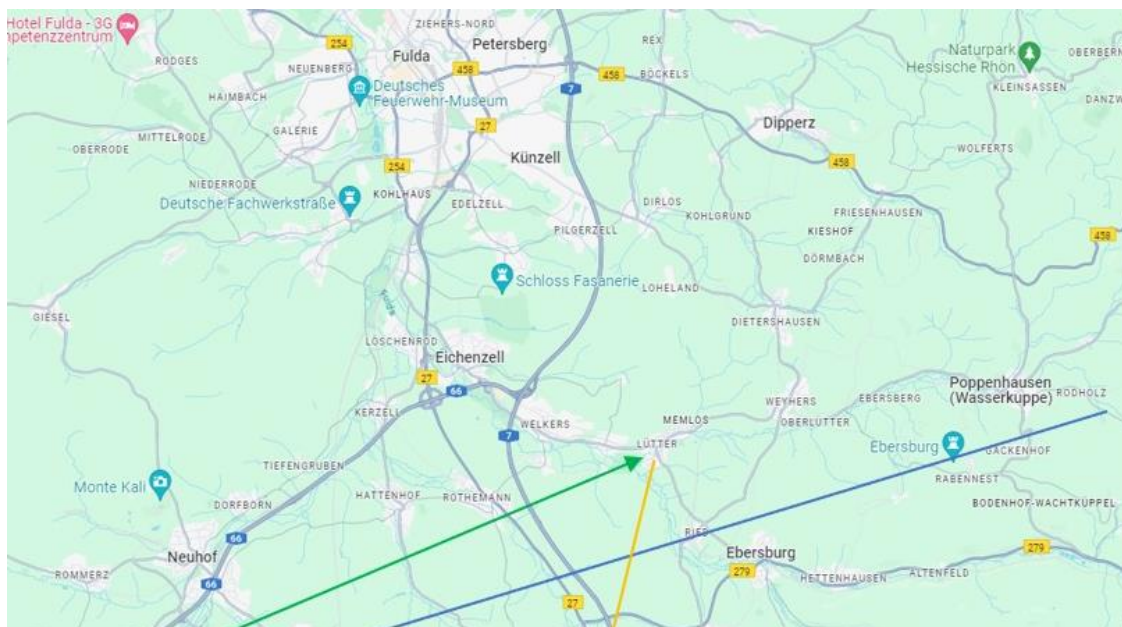

Peter Grob keresztelési bejegyzése (neuhofi anyakönyv)

Ők ugyancsak Magyarországra indultak, és első gyermeküket 1738. március 2-án Lakon kereszteltették, a gyermek keresztapja nem más volt, mint sógoruk, Nikolaus Jung.

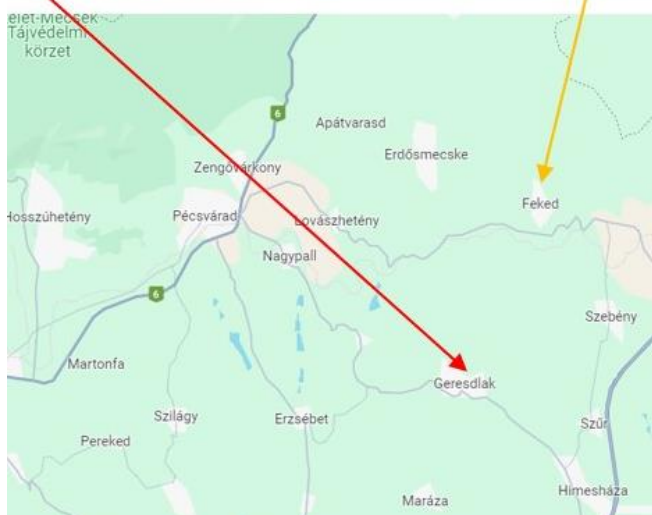
Nikolaus Grob keresztelési bejegyzése (himesházi anyakönyv)

Így felvázolhatjuk a Leutschuk kivándorlók útját:

a Schwarzerdenből származó Leutschuk család valamikor 1719-1725 között költözik Fliedenbe, az elsőszülött lány, Anna 1733-ban Fliedenben férjhez megy Nikolaus Junghoz, és vele együtt kivándorol Magyarországra, Lakon telepednek le. A harmadik lány 1737-ben feleségül megy Peter Grobhoz, és szintén Lakra költöznek.

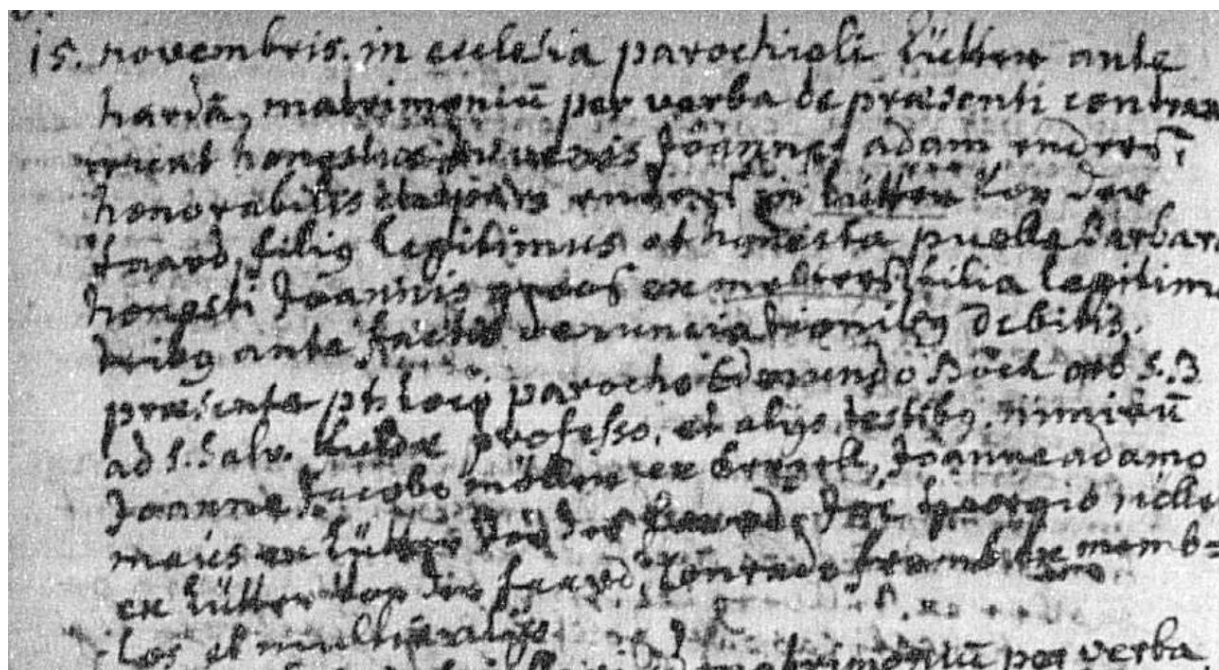
Legfiatalabb testvérük, Johann, aki már Fliedenben született, 1759-ben Lütterben feleségül veszi Maria Barbara Enderst, és követik a férj nővéreit Magyarországra, a szomszédos faluban, Fekeden telepednek le.

Sem Annának, sem Barbarának nem adatott meg a hosszú élet. Anna 1737 márciusában, mindössze 31 évesen, Barbara pedig 1745. február 10-én, 36 éves korában halt meg.

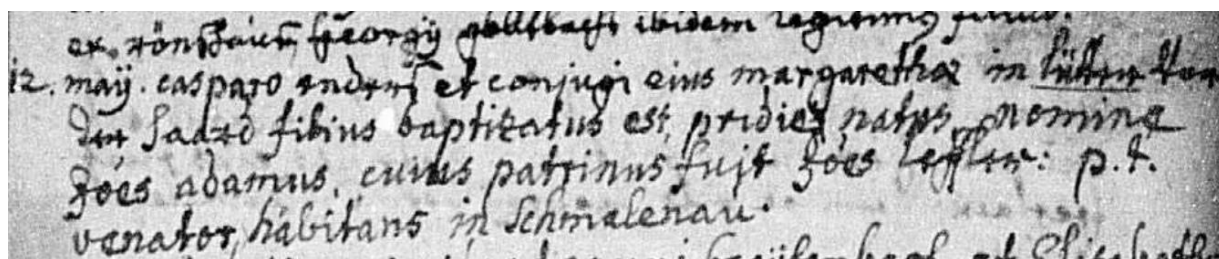
Nos, a laki bevándorlók mellett Johann Leutschuk és Maria Barbara Enders fekedti telepeseket is sikerült beazonosítanom. Cikkem következő részében szeretném megosztani mindazokat az információkat, amelyeket az őseikről megtudtam.

Kezdjük a feleséggel! Mint már említettem, Maria Barbara Enders 1735. augusztus 25-én született Meltersben. Szülei, Johann Adam Enders és Barbara **Groß** 1729. november 15-én kötöttek házasságot.

Johann Adam Enders és Barbara Groos házassági bejegyzése (lütteri anyakönyv)

Johann Adam Enders 1707. május 12-én született Lütterben. 1699. február 3-án Lütterben álltak oltár elé szülei, a lütteri Kaspar Enders és a kerzelli Margaretha **Möller**. **Kerzell** Fuldától délre fekszik, ahol a Döllbach a Fliede-be ömlik. Első említése 1165-ben történt, és 1972 óta **Eichenzell**¹ városrésze.

Johann Adam Enders keresztelési bejegyzése (lütteri anyakönyv)

Szerencsére a házassági bejegyzés tartalmazza a menyasszony és a vőlegény apjának nevét is, ami lehetővé teszi a további kutatást. Kaspar apja Adam Enders volt, aki az anyakönyvezés kezdete (1666) előtt vette feleségül Eva **Baumann**t. Eva Baumann családjáról vannak feljegyzések. Apja, Georg Baumann 1651-ben vette át a "Zum Schwarzen Ross" vendégfogadót és sörözőt Lütterben, és megszerezte az italmérési engedélyt. Itt volt a postakocsi állomás is, ahol rendszeresen lovat cseréltek. Miután lányát feleségül vette, a vő és az após együtt vezették a fogadót. Adam Enders 1682-től átvette a kocsmát, amelyet később fiára, Kaspar Endersre

¹ <https://de.wikipedia.org/wiki/Kerzell>, hozzáférés 2023.12.29.

hagyott. A sörfőzdét 1922-ben bezárták, és az épületet hentesüzletté alakították át. Ma a testvérpár Raphael és Ramon Enders vezeti a kocsmát és a hentesüzletet, immár a 10. generációban¹.

Amo i. 699.

Am 3to februarij hat jiz als hochama Junger
 geyell Caspar Enders als hochgastrey Thom
 Endersin hochlieblicher hochgastrey Sohn in Lütters mit
 der tugentreich Jungermeyer Margaretha
 Möllers als hochgastrey Tochter möllers
 hochlieblicher hochgastrey Tochter auß Arzell
 in der hiesigen Kirch zu Lütters in hiesig
 am Banden Loy in Copulieren und hiesig
 und u. d. r. hiesig hiesig geyalt hiesig als
 der Junger hochgastrey "hochgastrey"
 und der zum M. m. l. d. und hiesig soll in
 Lütters

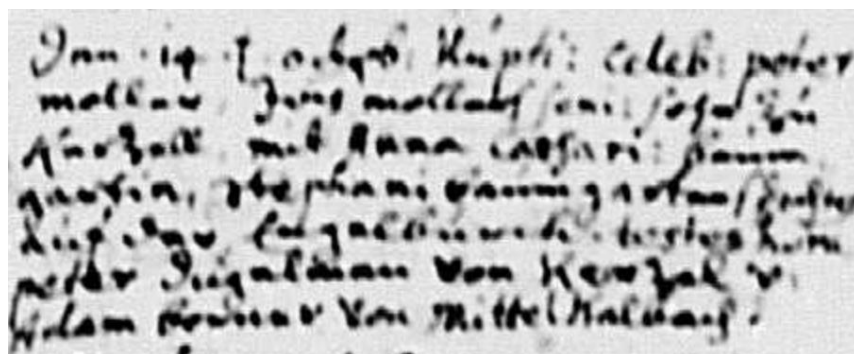
Kaspar Enders és Margaretha Möller házassági bejegyzése (lütteri anyakönyv)

Gasthof
 zum
 Schwarzen
 Ross

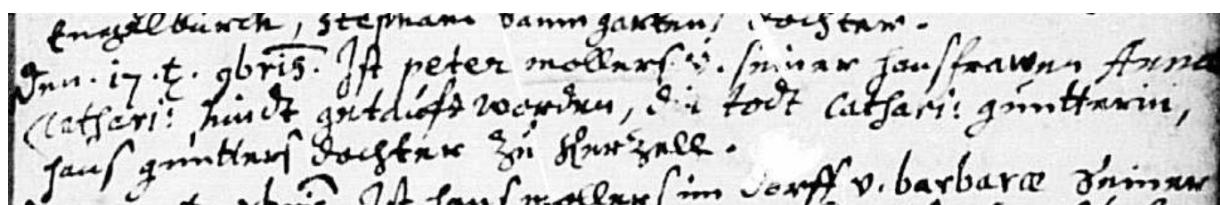
¹ <https://www.gasthof-schwarzesross.de/Ueber-uns/>, hozzáférés 2023.12.29.

Margaretha Möller azonosítása némileg bonyolultabb, és nem is tekinthetjük százszázalékosan igazoltnak. Peter Möller lánya volt, akinek a nevét Margaretha házassági bejegyzéséből ismerjük. Ebben az időben Kerzellben csak egy Peter Möller élt, Johann fia, aki 1674. január 14-én vette feleségül az *Engelsburg*ból származó Anna Katharina **Baumgart**ot, Stefan Baumgart lányát.

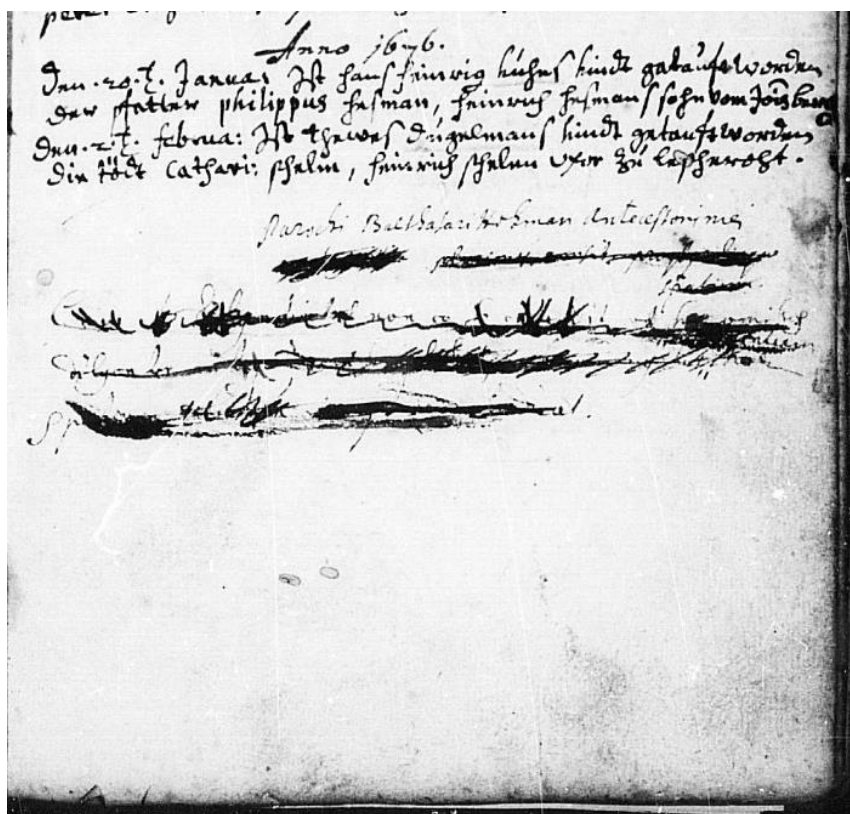
Peter Möller és Anna Katharina Baumgart házassági bejegyzése (hattenhofi anyakönyv)

A házaspárnak 5 gyermeke született, az elsőszülött (1675. november 17.) neve nincs megadva, a keresztyanya neve Katharina, így feltételezhetjük, hogy a gyermek az ő keresztnévét kapta. Ezért ezt a keresztelést nem Margarethának tulajdonítanám.

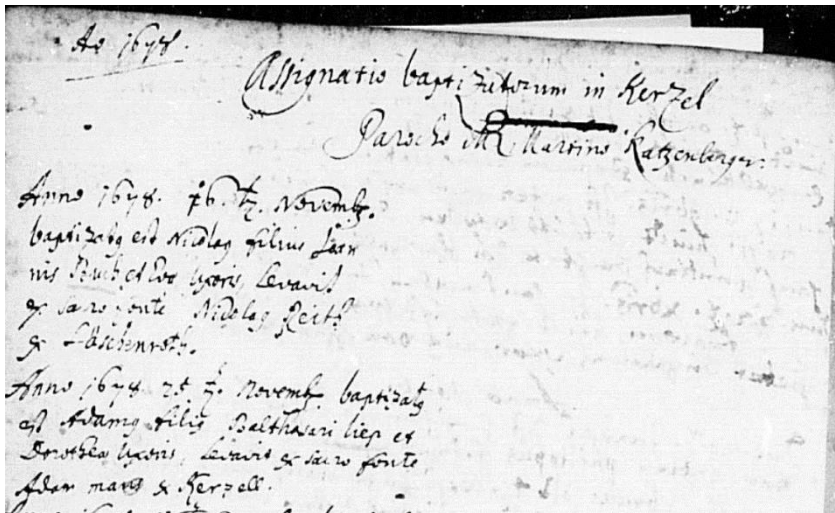
Peter Möller és Anna Katharina Baumgart első gyermekének keresztelési bejegyzése (Hattenhofi anyakönyv)

Feltűnő, hogy a következő gyermekük csak 1679-ben jött világra. Hogy ebben az időben az első két gyermek között 4 év különbség van, kissé szokatlannak tűnik számomra. Az 1676. február után a következő keresztelést csak 1678 novemberében találjuk Kerzellben. Az 1675-1679-es években nem jegyezték fel házasságot, ahol csak az 1675-ös évben jegyezték fel, hogy nem volt házasságkötés. A halotti anyakönyvekben 1676 januárja és 1678 októbere között nem találunk eseményt. Hasonló hiányok mutatkoznak, ha a Hattenhof plébániához tartozó falvak (Hattenhof és Rothemann) bejegyzéseit vizsgáljuk, amelyeket külön-külön vezettek.

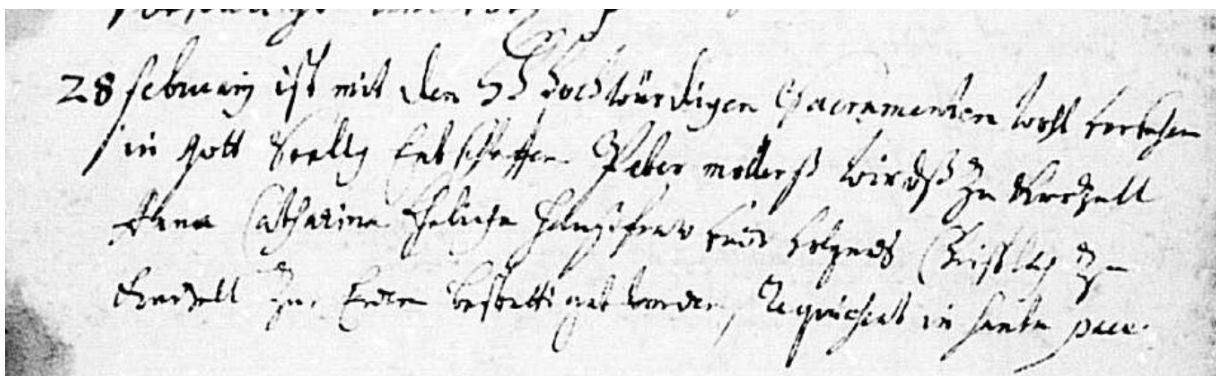
Előző és következő kép:

A hattenhofi (kerzelli) anyakönyv két egymást követő oldala, melyek egy több, mint 2 éves hézagot mutatnak fel

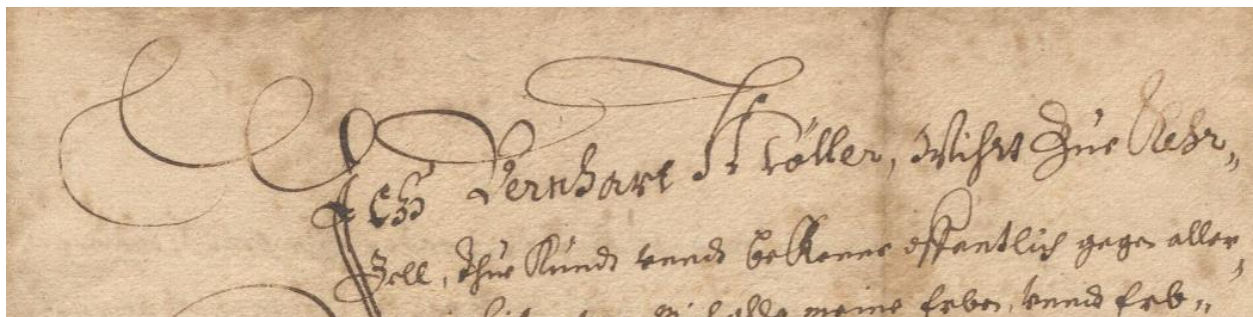
Mivel annak valószínűsége nulla, hogy ebben a három faluban ebben az időszakban nem történt genealógiai esemény, azt kell feltételeznünk, hogy ezek az események nem szerepelnek a hattenhofi plébánia anyakönyvében. Így feltételezhetjük, hogy az általunk keresett Margaretha ebben az "anyakönyvhiányos" időszakban született.

Margaretha származására utal az is, hogy fogadós családból származott. Anna Katharina Baumgart 1690. február 28-án hal meg, és ott jegyzik fel, hogy férje, Peter Möller fogadós.

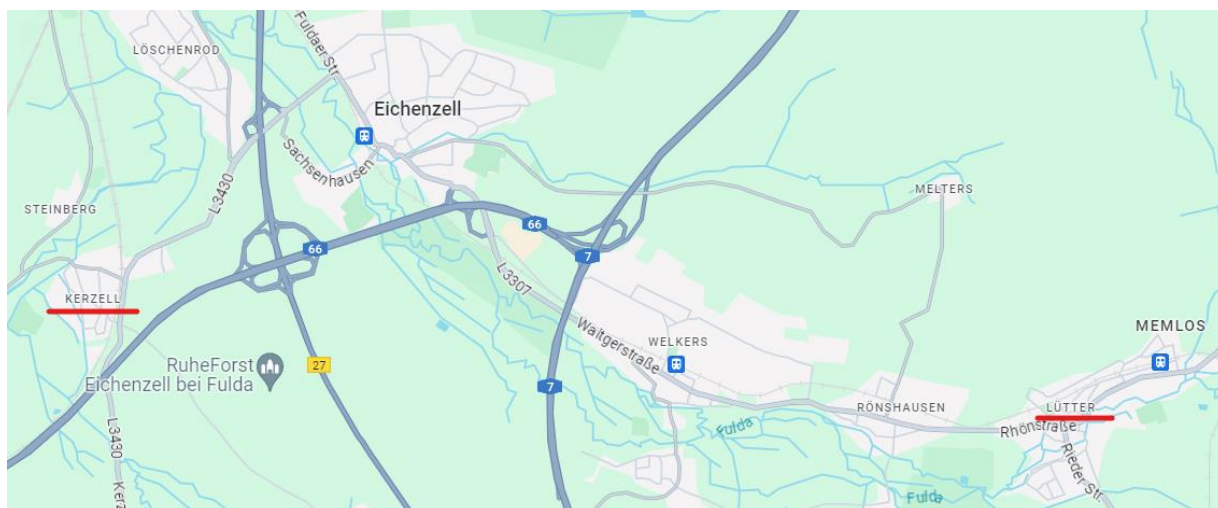
Anna Katharina Baumgart halotti bejegyzése (hattenhofi anyakönyv)

Egy 1621-es dokumentum szerint egy Bernhard Möller nevű kerzelli fogadós eladott egy rétet a Jezuita Kollégiumnak¹. Elméletileg ő lehetett az idősebb Johann Möller apja. Így mindenképpen elképzelhető, hogy Kaspar Enders egy kerzelli fogadós lányát hozta Lütterbe feleségnek, aki segíthetett neki a "Zum Schwarzen Ross" fogadó vezetésében.

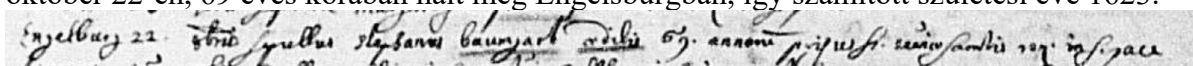
A dokumentum egy rét eladásáról a Jezuita Kollégiumnak, eladó Bernhard Möller

¹ <https://arcinsys.hessen.de/arcinsys/detailAction.action?detailid=v6159652>, hozzáférés 2024.01.01.

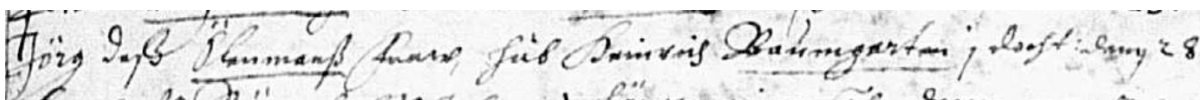
Kerzell és Lütter elhelyezkedése

A fent említett Stefan Baumgartot már ismerhetjük cikksorozatom második részéből, másik lánya Johann Wilhelm Salentin **Kekule** felesége volt, kettejük legidősebb fia az őse August Friedrich **Kekule von Stradonitz**nak, a híres kémikusnak és fiának Stephannak, a neves genealógusnak, legfiatalabb gyermekük pedig Szürben volt telepes. Stefan Baumgart 1692. október 22-én, 69 éves korában halt meg Engelsburgban, így számított születési éve 1623.

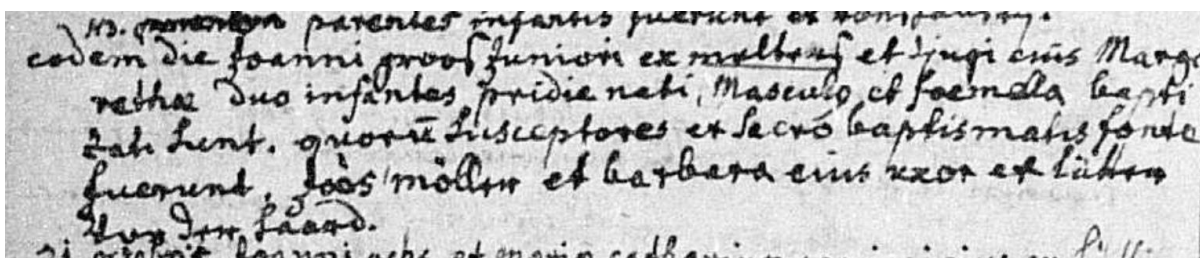
Stephan Baumgart halálozási bejegyzése (Neuhofi anyakönyv)

Az interneten olyan családfákra bukkanhatunk¹, amelyek egy 1623. augusztus 28-i *fuldai* keresztelést Stephan Baumgartnak tulajdonítanak. 1623-ban csak a Stadtpfarrei Fuldának (városi plébánia) volt anyakönyve, és valóban ezen a napon keresztelték meg Heinrich Baumgarten egyik gyermekét, de nem fiút, hanem lányt, így szerintem ez az információ nem helytálló. Az Anna Kunigunth Benkerrel kötött házasságot – ahogyan azt egyes családfák állítják – nem találtam, és a hely, valamint a dátum hiányában nem ellenőrizhető.

Heinrich Baumgarten lányának keresztelése (Stadtpfarrei Fulda anyakönyve)

De következzen most Maria Enders anyai ága! Barbara Großt ikertestvérével együtt 1706. szeptember 30-án keresztelték meg Lütterben.

Barbara Groos keresztelési bejegyzése (lütteri anyakönyv)

Szülei Johann Groß és Margaretha voltak, akik 1703. október 23-án kötöttek házasságot. Margaretha Hans **Feuerstein** özvegye volt, aki ugyanazon év június 6-án halt meg. Margarethának és első férjének 1696-tól Lütterben születtek gyermekeik, de a házasságkötésre nem ott került sor. Ezért nem ismerjük Margaretha vezetéknévét és szüleit. A mai napig nem sikerült kinyomoznom a házasságkötés helyét.

¹ <https://gw.geneanet.org/ceridwen77?n=baumgart&oc=&p=stephan> és <https://gw.geneanet.org/fritzpuetz?n=baumgart&oc=&p=stephan>

56. Anno 1703.
 Am 23. to stens ist in der Pfarr Kirch zu Lütten
 ordentlich und feyerlich bepredigt worden, das zuflügig
 Junge gesell Hans groß, nach gesamtem Junge gesellen
 beschreiblicher in zünftige sache, mit der gesamten Kithibin
 margaretha frauen in der gesamten Junge gesellen
 dorch. Gunders luffen Kithibin zum Melters. Junge
 neben andern sind das bey gesellen Junge müßlich zu
 einjungem helden No zum Olof ald bende Junge
 Johannes ferner zum Melters. Am 23. groß luffen
 Hensch luff.

Johann Groß és Margaretha özvegy Feuerstein házasságkötése (lütteri anyakönyv)

Johann Groß 1675. június 8-án keresztelték meg; szülei Johann Groß és a **Melters**ből származó felesége, Gertrud voltak.

9 Jun: Martin Groß
 baptizatus e a me filij Jois Gros et Ger
 trudis uxoris et Melters, naty pndie erig
 nonen suis Jois, pateris eris Jois Moller
 Jacobi Moller filij et Melters.
 et a me filia Casparis Ebers

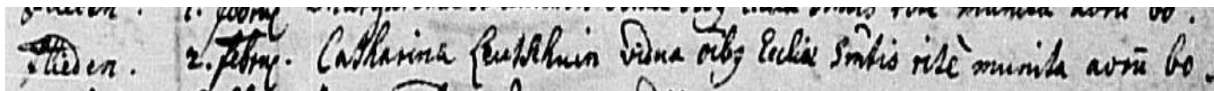
Johann Groß keresztelése (lütteri anyakönyv)

Négy évvel korábban, 1671 januárjában vette feleségül Johann Groß Gertrudot, Johann **Will** özvegyét. Gertrud első házasságára valószínűleg az anyakönyvezés kezdete előtt került sor, ezért nem tudtam kideríteni az ő vezetéknevét sem.

Acta 6. Anno 1671
 Januarii hoc sub filij Legationis honesti viri Martini grot
 contraxit matrimonio per verba de presentie cum judice videlicet
 Gertruda Willm pro honesti viri honesti Jois Willm, presentie
 me pariter, Jois hordug ex Melters, Matthee honesti de
 staurro trof Caspare Rostoy et Joisio alio mon autem
 ex separadram. Inmiffis presentie adq.

Johann Groß és Gertrud, özvegy Will házasságkötése (lütteri anyakönyv)

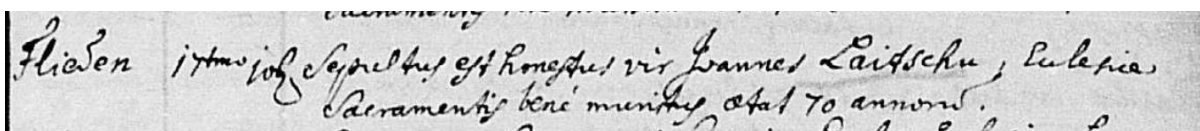
Ennyit sikerült megtudnom fekedei telepesünk, Maria Barbara Enders őseiről. Sajnos a férj, Johann Leutschuk őseinek kutatásában nem voltam ennyire sikeres. Mint említettem, az édesanyja Katharina Boltz volt, a memlosi Johann Boltz lánya. Katharina Fliedenben halt meg 1745. február 2-án, 60 éves korában, így 1685-ös számított születési évet kell vizsgálnunk.

Katharina Leutschuh halálozási bejegyzése (fliedeni anyakönyv)

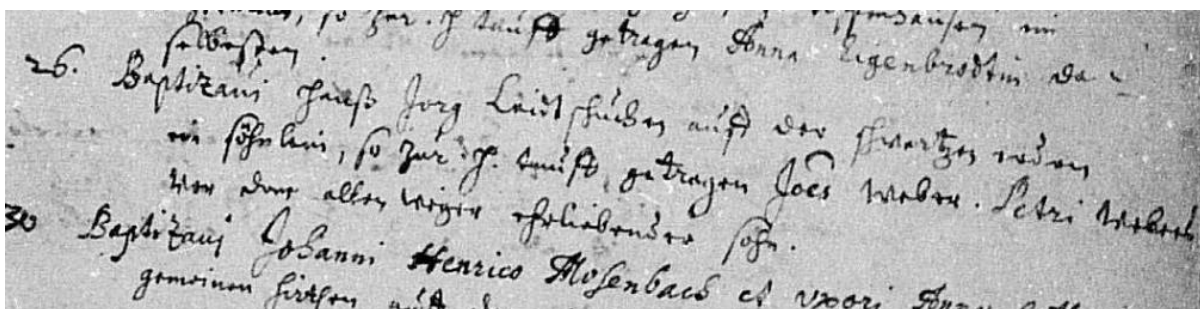
Memlos, Katharina szülőhelye Lütter filiája volt, ahol csak egy Katharina Boltzot kereszteltek meg, de ez 1675-ben történt (tehát 10 évvel korábban, mint a fent említett számított születési év), és az apát nem Johannnak, hanem Thomasnak hívták. 1684-ben Hans és Elisabeth Boltz egy lányt kereszteltek meg, de sajnos nem tudjuk sem a keresztelt, sem a keresztanya nevét. Lehetséges, hogy ez a gyermek azonos a mi Katharinánkkal, de az apa neve és a születés hozzávetőleges éve nem elegendő bizonyíték, hogy a családhoz rendeljük.

Az apai ágról egy kicsit többet sikerült megtudnom. Az idősebb Johann Leitschuh, az én fekedei telepesem apja 1738. december 17-én halt meg Fliedenben, 70 éves korában. Ez alapján 1668-as születési évszámot kapunk.

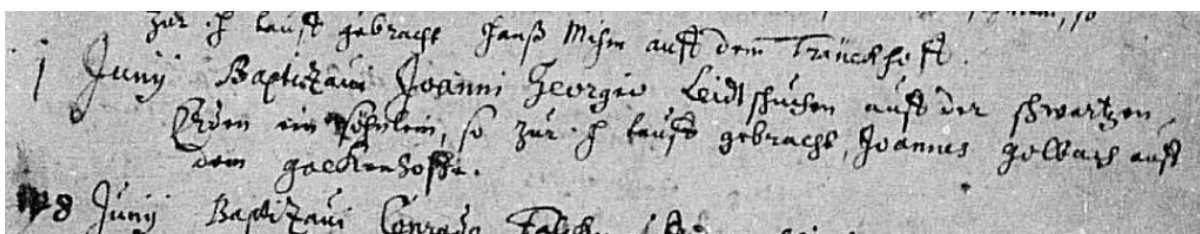

Johann Leitschuh halálozási bejegyzése (fliedeni anyakönyv)

Ebben az időszakban több Johann Leitschuh nevű keresztelt is van a poppenhauseni anyakönyvben, de szerencsére a család lakóhelyét mindig feltüntették, két fiú Schwarzerdenben született: 1672. május 26-án és 1675. június 1-jén, mindketten Johann Georg Leitschuh fiai. Hogy melyikük lett Katharina Boltz férje, azt nem lehet biztosan megállapítani, mert itt is előfordult – akárcsak Magyarországon –, hogy két testvérnek ugyanaz volt a keresztneve, noha az idősebbik nem is halt meg.

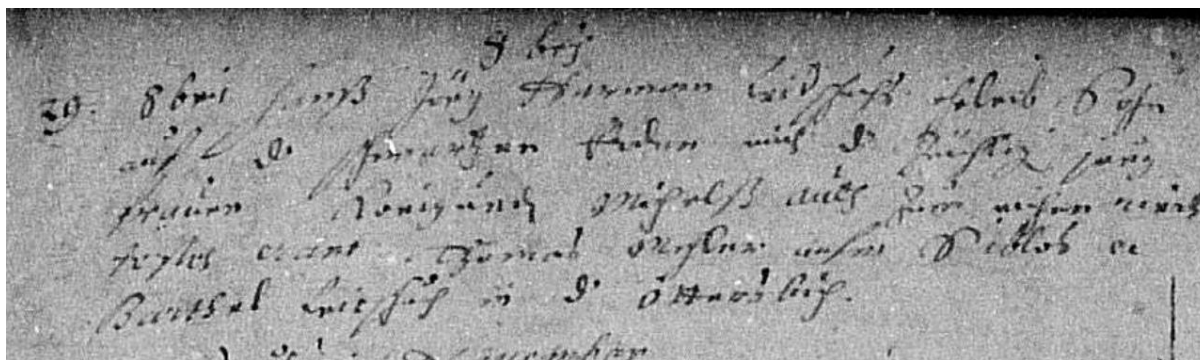
Johann Leitschuh keresztelese 1672. május 26-án (poppenhauseni anyakönyv)

Johann Georg Leitschuh keresztelese 1675. június 1-jén (poppenhauseni anyakönyv)

Johann Georg Leitschuh, Hermann fia, 1651. október 29-én feleségül vette Kunigundát, az **eichenwindeni**¹ Michael **Auth** lányát.

¹ egy Poppenhausenhez tartozó tanyacsoport, <https://www.lagis-hessen.de/de/subjects/idrec/sn/ol/id/63102105007>, hozzáférés 2023.12.28.

Hans Jörg Laidschuh és Kunigunda Auth házassági bejegyzése (poppenhauseni anyakönyv)

Eichenwinden Poppenhausentól északnyugatra, Schwarzerdentől mindössze 6 kilométerre fekszik:

A poppenhauseni keresztelési anyakönyvek 1634-ben kezdődnek, így már sem a menyasszony, sem a vőlegény keresztelese nem található meg.

Kutatásaim egy Kunigunda Leutschukkal kezdődtek és egy Kunigunda Leitschuhval (szül. Auth) végződtek. Ha valakinek van kiegészítése vagy javítása az itt bemutatott személyekkel kapcsolatban, kérem, vegye fel velem

a kapcsolatot (ilona.pencz.amrein@gmail.com).

Cikkem végén szeretném megköszönni az „Ahnenforschung in Fulda und Umgebung” Facebook-csoport tagjainak támogatását. Külön köszönet illeti Heidi Heil asszonyt, akinek segítségével nem tudtam volna felfedezni Leutschuk-őseim eredetét.

Folytatjuk!

Irodalom és források:

A himesházi plébánia anyakönyvei

A szebényi plébánia anyakönyvei

A fliedeni plébánia anyakönyvei

A hattenhofi plébánia anyakönyvei

A lütterli plébánia anyakönyvei

A neuhofi plébánia anyakönyvei

A poppenhauseni plébánia anyakönyvei

Wikipedia: Flieden, Kerzell, Magdlos, Poppenhausen

Az eichenzell-lütterli Zum Schwarzen Ross Landgasthof honlapja

Landesgeschichtliches Informationssystem Hessen (LAGIS) - Historisches Ortslexikon

Ägid Hermann: Zur Kolonisation der Pfarrei Himesháza. In: Deutsch-ungarische Heimatsblätter 2 (1930) 3, 217-223.

Michael Mott: Fuldaer Einwanderer in Himesháza/Ungarn, Buchenblätter, Beilage zur Fuldaer Zeitung für Heimatfreunde, 20. Juni 1986

Wolfgang Petz: Auswanderung aus Bayern ins Königreich Ungarn im 18. Jahrhundert (https://epa.oszk.hu/01500/01536/00026/pdf/EPA01536_ungarn_jahrbuch_26_033-072.pdf)

} <https://data.matricula-online.eu/de/deutschland/fulda/>

Dr. Németh Gabriella:

Lautenbachtól Dunakömlődig.

Schilling János családi, rokoni kapcsolatai anyakönyveken és korabeli dokumentumokon alapuló kutatások alapján.

Magyar Katolikus Lexikon: **Schilling Roger János** egyetemi tanár 1918. augusztus 14. napján lépett be a rendbe, 1925. június 27-én szerzetesi fogadalmat tett, július 5-én pappá szentelték. Német-latin szakos tanári oklevelet szerzett, 1933-ban doktorált; 1925-ben **Egerben**, 1926-tól **Budapest**en gimnáziumi tanár; 1942-ben a Pázmány Péter Tudományegyetem tanára. Írásai közé tartozik az 1928. évben megjelent Dunakömlőd és Németkér telepítés-, népiség- és nyelvtörténete, amely az 1933. évben a ciszterci doktori értekezése is egyben, illetve a Német nyelv atlasz Magyarországon, 1938. évben, amely a Német nyelvészeti dolgozatok sorozat részeként jelent meg.

Roger Schilling ciszterci tanárként Budapesten, 1942

I. Születése

Kömlőd, 1901. október 28., hétfő.

Schilling Albert 35 éves kömlődi római katolikus földműves bejelenti **Schnepfeld János** kömlődi anyakönyvvezető-helyettes előtt – aki írásban megerősíti, hogy a bejelentőt ismeri –, hogy **1901. október 22-én kedden** délelőtt 3 órakor (tehát hajnalban) fia született, **János**, akinek a vallása szintén római katolikus. Az édesanya a háztartást vezető, római katolikus vallású **Eigner Rozina**, aki a gyermek születésekor 32 éves. A 70. számú anyakönyvi bejegyzés pontosan

rögzíti a születés idejét is; ez az egyetlen születés történt aznap Kömlődön a római katolikusoknál. ¹

Schilling János nem az elsőszülött gyermek a családban; a szülőknek, Schilling Albertnek és feleségének, Eigner Rozinának János fiúk születése előtt már születtek gyermekeik; János születésekor ugyanis ők már 14 éve házasságban voltak.

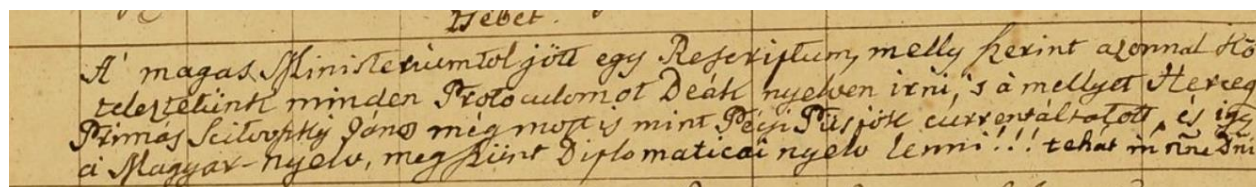
Schilling Albert és **Eigner Rozina** 1887. február 11-én kötött házasságot Kömlődön. A férj a házasságkötéskor 21, a feleség 18 éves volt. ²

II. Testvérek.

Schilling Albert és Eigner Rosina gyermekei Kömlődön születtek. Házasságkötésük után három évvel, 1890. június 15-én született **Schilling Albert**, az elsőszülött, aki édesapja keresztnévét kapta. Két év múlva, 1892. június 16-án született meg a második gyermekük, **Schilling Anton**.

A keresztelesek pontos vezetésére a plébánosok figyelmét külön felhívták, annak érdekében, hogy a lelki rokonságot pontosan nyilvántarthassák. A kereszteleési, házassági, halotti (és az esetenként fennmaradt bérnyilvántartási) anyakönyvek nemcsak a szentségek kiszolgáltatását rögzítették, hanem egyúttal közhiteles dokumentumoknak számítottak, mivel 1895. október 1. előtt állami anyakönyvezés nem létezett.⁴

Az 1895 előtti anyakönyvi bejegyzések nyelve koronként is változó volt, illetve felekezetenként is. A római katolikus anyakönyvek döntően latin nyelvűek, néhány rövid időszakban – 1833-1851 június között, vagy az 1890-es években) magyar nyelvűek.

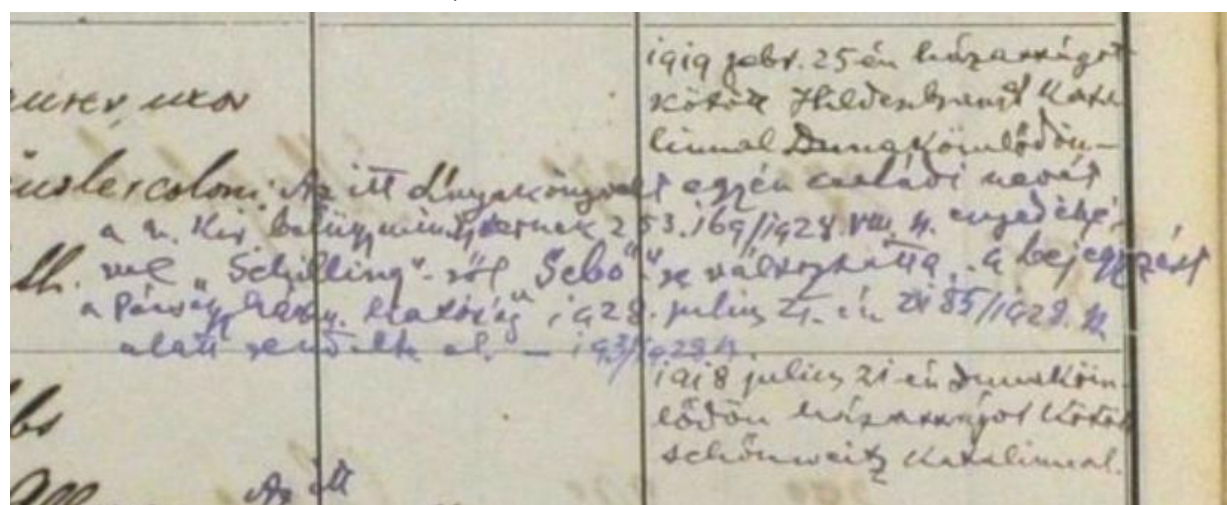
A magyar nyelvű anyakönyvezés megszűnésének bejegyzése a németkéri keresztelek anyakönyvében

Az anyakönyvi bejegyzésekből a születési, illetve kereszteleési dátumon, helyen, valamint az újszülött nevén, nemén és törvényességi állapotán kívül az is deklarált, hogy kik voltak a gyermek szülei és a keresztszülei. Így Schilling Anton születésének bejegyzéséből is kiderülnek ezek az adatok. A kis Anton csak néhány hónapot élt. Félévesen, 1892. december 19-én elhunyt Kömlődön. A halotti anyakönyvi bejegyzés szerint a halál oka phrenesis⁵, azaz agyvelő(hártya)gyulladás.

1893. október 14-én született a szülők harmadik gyermeke, **Schilling Jakob**. Mindhárom gyerek keresztszülei Hausler Jakob és Hauser Emma lettek.³

Az anyakönyvi bejegyzések alapján is jól követhető a Schilling gyermekek sorsa is. Jakob házassági anyakönyvi bejegyzéséből kiderül, hogy 26 évesen, 1919. február 24-én feleségül vette Dunakömlődön **Hildenbrandt Katalint**, aki hét évvel volt fiatalabb férjénél, 1900. november 13-án született szintén Kömlődön, szülei néhai **Hildebrandt Antal** és **Blatt Katalin** voltak.

A Schilling testvérek közül ő, Jakob az egyetlen, aki magyarosítja a vezetéknevét: a királyi belügyminiszter 253. 169/1928. VIII. 4. döntése alapján Schillingről **Sebőre** változtatta a vezetéknevét. Ez szerepel utólagos bejegyzésként a kereszteleési anyakönyvi adatoknál. A névváltozás az 1928. évben történt, Jakob 35 éves korában.⁷

Schilling Emma, a negyedik gyermek – immár lány – **1896. augusztus 13-án** reggel 9 órakor született Kömlődön; az édesapa 1896. augusztus 16-án jelentette be Volf Ferenc kömlödi anyakönyvvezetőnél a gyermek megszületését. Ez az anyakönyvi bejegyzés azt is rögzíti, hogy a család ekkor Kömlődön, a Hegy utca 19. szám alatt él.⁸ Emma születési anyakönyvi

bejegyzése megjegyzést is tartalmaz, miszerint „a bejegyzés felolvastatván és németül megmagyarázott” – ebből következtethető a tény, hogy a család, a szülők a német nyelvet beszélik és azt ismerik, magyarul kevésbé jól beszélnek.

Emma sorsáról az anyakönyvi adatok alapján megtudjuk, hogy 1917. szeptember 20-án **Dunakömlődön** feleségül ment **Etessy Gábor István** római katolikus gépészhez, akinek a házassági anyakönyvi bejegyzés szerint a lakóhelye ekkor Paks gőztéglagyár, míg Emma családjáé Dunakömlőd 19. szám. Feltehető, hogy a Schilling család Emma születés kori családi házában él még ekkor is. A férj szüleit **Etessy Gábornak** és **Marsó Máriának** hívták. A férjről az anyakönyvi bejegyzések alapján megtudjuk, hogy Etessy Gábor István 1890. június 17-én született Alsó-Ludányban, Nyitra megyében¹. Etessy Gábor a feleségéhez viszonyítva korán, 63 éves korában halt meg Pakson, 1953-ban. A feleség, Schilling Emma tovább élt, 88 éves korában, 1984-ben hunyt el Pakson. Gyermekük, **Etessy Gábor** 1918. június 8. napján született Dunakömlődön és 57 éves korában, 1975-ben halt meg Pakson; felesége **Trautmann Anna** volt.

Amennyiben kronológiailag követjük a születéseket a kömlődi anyakönyvi bejegyzések alapján, Schilling vezetéknevű gyermek született Emma születése után egy évvel is Kömlődön, 1897. március 3-án, a neve: Schilling Antal. A szülők lakóhelye Dunakömlőd 22, a szülők azonban nem Albert és Rozina, hanem a rokon Schilling Antal 24 éves földműves és a felesége, a 19 éves Kornelli Anna.

Schilling Antal nevű gyermeke Schilling Albertnek és Eisner Rozinának is született, ő az ötödik gyermekük: **1899. április 11-én született.**

Antalról is vannak ismereteink a korabeli dokumentumokból; tudjuk, hogy a Paksi Kir. Állami Polgári Fiúiskola tanulója volt. „A polgári iskola első osztályába csak olyan tanulót vesznek fel, aki a 9. életévét betöltötte és az elemi iskola 4 osztályát elvégezte.”¹² Az 1910/11. évi iskolai értesítő szerint Schilling Antal ekkor I. osztályos tanuló. Német nyelvből 2-es osztályzatot kap, azonban kevésbé megy neki a földrajz és a mértan, iskolai osztályzatai szerint ezek a tantárgyak 4-es osztályzatúak. Bizonyítványa is fellelhető, digitálisan is elérhető. A második osztályban a bizonyítványban bejegyzettek szerint kimaradt az iskolából.¹³ Harmadik osztályban, az 1913/14. tanévi értesítő szerint ismét megtalálható a névsorban, osztályfőnöke Hum József, nem tartozik a tandíjmentes tanulók körébe. Az 1914/15. évben a IV. osztály tanulója.

A bejegyzések szerint a „polgári fiúiskola a népiskola IV. osztálya fölé szervezett hatosztályú középfokú intézet, melynek négy alsóbb osztálya párhuzamosan halad a reáliskola és a gimnázium négy alsóbb osztályaival, úgy hogy a tanulók – ha szüleik jónak látják – tantervkülönbözeti vizsgálat alapján átléphetnek a polgári iskolából a gimnáziumba vagy a reáliskolába és viszont még pedig a megfelelő magasabb osztályba”. Az iskolát 1892. évben alapították. „Minden életpályára legjobban előkészítő intézet. Létjogosultsága mellett szól azon számba veendő körülmény is, hogy olcsó, még a legszegényebb néposztály által is látogatható intézet, amely tágabb körben szolgálja a nemzeti és közművelődés érdekeit, mint a sokkal drágább gimnázium. Dacára ezen sok előnyeinek mégsem részesül abban a meleg felkarolásban, amelyet mint Paksnak egyedüli magasabb kultur intézete megérdemelne, sőt bizonyos közönnyel, mondhatom kényszerűség szülte türelemmel kísérik mindennemű jobsorsra érdemes ténykedését.”¹⁴

Megtudjuk az 1914/15. tanévi értesítőtől, hogy Antal akkor végzi a IV. osztályt és felső ipariskolában tanul tovább, neve szerepel a tovább tanulók között iskolai tárgykör szerint.¹⁵

Schilling Antal 1921. január 31-én Dunakömlődön feleségül veszi **Scheuer Anna** római katolikus, Dunakömlődön 1902. október 26-án született hajadont, akinek a szülei a házasságkötéskor már elhunyt néhai Scheuer Imre József és Schüszler Mária.

A Schilling családban a hatodik gyermekként született meg János, 1901. október 22. napján – a későbbi Roger.¹⁶

¹ Ludány (Alsó) tót falu, a Nyitra völgyében, 1880-ban Alsóludánynak 355 lakosából 314 szlovák, 18 német, 12 magyar és 1 egyéb anyanyelvű lakosa volt. A trianoni békeszerződésig a Magyar Királyság része.

III. Szülők: az édesapa és az édesanya

Schilling János szülei mindketten Kömlődön születtek, édesapja **Schilling Albert** (anyakönyvezve keresztelésekor **Adalbertus**) 1866. július 3-án, majd az édesanyja **Eigner Rozália** 1869. szeptember 18. napján

Schilling Albert édesapa keresztszülei Huff Albert és neje Schilling Anna lettek a bejegyzés szerint. **Schilling Anna** keresztszülő feltehetően az apa, Schilling Anton nővére, de ugyanígy hívják Albert nővérét is, aki Kömlődön 1865. április 21-én született. Schilling Anna a szülei házasságkötése után három hónappal született. A szülők ekkor Kömlőd 127. szám alatt élnek az anyakönyvi bejegyzések szerint, akárcsak Albert születése idején is.¹⁷

A családi kapcsolatok, a rokonság egyértelműen követhető az anyakönyvi bejegyzések alapján: amikor Kömlődön, 1867. január 24. napján megszületett Huff Albert és Schilling(er) Anna gyermeke, Huff Anton, a keresztszülők Schilling Anton és Kornely Anna lettek. (Az anyakönyvi bejegyzés szerint a szülők Kömlőd 118. számú lakóhelyen éltek. A kisfiú mindössze öt hónapot élt, 1867. június 8-án elhunyt, eclampsya miatt, amely abban az időben a tífusz mellett gyakori halál ok, rángógörcsöt jelent.)

Schilling Albert édesapa szülei Schilling Anton colonus és Kornely Anna.

Eigner Rozália édesanya **Eigner Anton** colonus és **Allmann Rosina** gyermeke volt. Eigner Rozália keresztszülei Petrus Lang és nővére, Maria lettek. Az anyakönyvi bejegyzés szerint a lakóhely Kömlőd 127. szám.

Az anyakönyvi bejegyzések szerint Kömlődön ezekben az években, azaz Schilling Albert (1866) és Eigner Rozália (1869) születése idején, rendkívül sok volt a haláleset. 1868-ban hetvenhárom halálesetet jegyeztek fel az anyakönyvekbe Kömlődön. A legtöbb haláleset oka a tífusz volt.

IV. A szülők házassága

Schilling János (a későbbi Roger) szülei az anyakönyvi bejegyzések szerint **1887. február 11-én** kötöttek házasságot Kömlődön; Albert 21, Rosina 18 éves volt ekkor. A tanúk Huff Albertus colonus és Rauh Mathias voltak.²⁰

Mindkét szülő német ősei II. József telepítési pátense hatására indultak el, Magyarországra a Rajna-vidékeről, 1785-ben. Pontosan 102 évvel a szülők házasságkötése előtt, amelyet a források alapján a későbbiekben részletezünk.

V. Schilling nagyszülők.

Schilling Antal 1843. március 5. napján született Kömlődön. Ekkoriban az anyakönyv magyar nyelvű volt.

Az édesapja Schilling Antal földműves, édesanyja Blatt Katalin. A keresztszülők ezúttal is rokonok, Fiszter Antal földműves és Blatt Borbála.

Schilling Antal nagypapa az édesapja második házasságából született, ekkora ugyanis eltemette már az első feleségét, nyolc gyermeke édesanyját és a kis Antal születésekor – aki a tizedik gyermeke volt – az apa elmúlt már 42 éves.

A nagypapa, Schilling Antal egy olyan családba született, ahol sokan voltak nagyobb féltestvérek, illetve volt még egy testvére, aki két évvel az ő születése előtt jött a világra, de már nem ismerhette meg őt. Az 1843. évre, azaz a kis Antal születése idejére már nemcsak az apa első felesége halt meg és hagyott árván nyolc gyermeket, hanem Máté nevű testvére is, csecsemőként, 4 napos korában. Antal 2 éves korában meghalt egy idősebb féltestvére is, az akkor 7 éves Adam.²¹

Schilling Antal 1865. január 29. napján házasságot kötött a 21 éves Kornely Annával Kömlődön. Kornely Anna a nagymama. A házasságkötéskor a férj 22, a feleség 19 éves a bejegyzés szerint, de ez a feleségnél téves, mint majd látjuk. A bejegyzés a szülők nevei közül ekkor csak az apák neveit tartalmazza: Antonius Schilling, colonus és Michael Kornely, colonus. A tanúk Carolus Blatt, colonus és Joannes Hirt, colonus voltak.

Kornely Anna, a nagymama 1844. augusztus 15-én született Kömlődön a bejegyzés szerint: Mária (Anna) a keresztnéve. Keresztszülei: Hirth János földműves és Kornely Anna. Anna eszerint 20 éves a házasságkötéskor, de ez nem megfelelő. A gyermek szülei Kornely Mihály és Scha(e)ffer Barbara – egyes helyeken az anyakönyvben magyarul írva: Borbála –, akik Kömlődön 1843. november 14. napján kötöttek házasságot. Lakóhelyüket egyik gyermekük, Michael születési anyakönyvi bejegyzése tartalmazza, Kömlőd, 127. szám.

Az 1844. augusztus 15-én született Maria (Anna), majd az 1846. október 21-én született Theresia után 1850-ben született Juliana, 1853. augusztus 30-án Michael, 1856-ban Johann, 1857-ben Georg, 1859-ben Juliana, 1861-ben ismét Juliana és 1864-ben Johann gyermekük.²²

VI. Eigner nagyszülők

Eigner Anton nagypapa **1845. január 19.** napján született Kömlődön Eigner Jacobus colonus és Lang Catharina gyermekeként.

Allmann Rosina nagymama Allmann Adam földműves és Veigerding Magdolna gyermekeként született Kömlődön **1851. január 12-én.** Az Allmann családban nem ez a Rosina volt az első. Három évvel korábban, 1848. április 10-én a szülőknek már született egy Rosina keresztnévű kislányuk, akinek a keresztszülei Müller Jakab földműves és Brem Rozália voltak, de ez a kislány meghalt; a halotti anyakönyv szerint 6 hetes korában, 1848. május 26. napján. A halál okát nem ismerjük. Kömlődön is gyakori, hogy az elhunyt kisgyermek keresztnévét a családban egy később született testvér gyakran megkapja.

A nagyszülők házassága.

Eigner Anton 1867. február 12-én vette feleségül Kömlődön Allmann Rosalia/Rosina-t. Az 1867. évben Kömlődön ez az első házasság az anyakönyvben. A fiatalok ekkor 22 és 17 évesek voltak és egy utcában, egymáshoz közel éltek Kömlődön; az Eigner család a 101., az Allmann család a 109. szám alatt. A tanúk a házasságkötésnél Lang Nicolaus colonus és Heiszler Leopoldus colonus voltak. A házassági anyakönyv – ezen a lapon, a tíz bejegyzett házasságkötésnél egyedül – megjegyzést is tartalmaz: cum dispensatione in consanguinitatis 3 promulgatio, azaz vérrokonsági felmentés és háromszori hirdetés.¹

Mindezt annak kapcsán is fontos kiemelni, hogy a kömlődi anyakönyvi bejegyzések tanulmányozása során is megállapítható, hogy ebben a zárt német közösségben is nagyon gyakran a házasságok ismerős vagy távoli/közelebbi rokoni családok gyermekei között jöttek létre; úgy is, hogy már a szülők „kiszemelték” a jövődöbelit gyermekei(k) részére.

VII. Schilling dédszülők

A dédapa neve **Schilling Anton/Antal.** aki 1803. július 17-én született Kömlődön, apja Schilling Georg (ükapa), anyja Catharina; keresztszülei Antonius Hartmann és Theresia Löschein. 1801. október 8. napján Georgnak és feleségének Catharinának már születik egy Anton gyermeke, ráadásul iker szülés: ugyanezen a napon született az elsőként az anyakönyvbe bejegyzett – és feltehetően pár perccel korábban is született – ikertestvér, Schilling Matthias is,

¹ „A katolikus egyház joga, azaz a kánonjog megkülönböztet vérrokonságot (cognatio, consanguinitas, Blutverwandschaft), lelki rokonságot (cognatio spiritualis), és polgári vagy törvényi rokonságot (cognatio legalis), amely az örökbefogadásból származik.

A IV. lateráni zsinat (1215) óta a kánonjogban az oldalág negyedik fokáig bezárólag állt fenn házassági akadály (azaz pl. harmadfokú unokatestvérek között volt akadály), egészen 1917-ig, amikor a Kódex (Corpus Iuris Canonici) ezt harmadik fokig csökkentette.

Ha tehát régi katolikus házassági anyakönyvben a rokonsági fokról, illetve az akadály alóli felmentésről (dispensatio) olvasunk, mindig a kánoni ízsámításra kell gondolnunk.

Az új Kódex 1983-ban visszatért a római jogi fokszámításához, és a vérrokonság házassági akadályát az oldalág negyedik fokában határozta meg (azaz pl. már csak első fokú unokatestvérek között áll fenn akadály).

(A mai magyar jogban egyébként csak a harmadfokú oldalági rokonság érvénytelenségi ok, azaz nagybácsi-unokahúg között érvénytelen a házasság).” Forrás: Dr. Petz Gábor: A rokonságtól -

<https://www.akuff.org/index.php/cikkeink/18-dr-petz-gabor-a-rokonsagrol>

akinek keresztszülei Hartmann Mathias és Ringin Magdalena. Az ikerszülést mindkét kisfiú szerencsésen túlélte, sőt az édesanya is, ami ebben az időben, 1801-ben még egyáltalán nem mondható általánosnak, sőt nagyon ritka. Azáltal is bizonyítható ez, hogy Matthias 1823. január 21-én feleségül vette Kömlődön Veigerting Theresia 21 éves hajadont. (Ugyanezen a napon egy másik házasságkötés is volt Kömlődön, ami azért figyelemreméltó, mert ennél a házasságkötésnél Schilling Georg, Matthias apja volt az egyik tanú, (Botzem Conrad a másik) – Hartmann Antonius 23 évesen feleségül vette a 19 éves Brokhauser Annát.)

Nem ez volt a családban az első Anton keresztnévű gyermek születése. 1800. december 23-án halt meg a halotti anyakönyvi bejegyzés szerint Schilling Georg 2 éves kisfia, sőt 1799. évben is meghalt egy újszülöttjük, aki szintén az Anton keresztnévet kapta és aki 1799. június 1-én született; az ő keresztszülei Hartmann Antonius és Antonin Catharina voltak.

Matthias Schilling és Theresia Veigerding: gyermekei (a neveket az anyakönyvezés eredeti myelvén közöljük:

Theresia	* 1824.12.31
Magdalena	* 1825.09.12.
Antonius	* 1830.09.05.
Stephanus	* 1832.07.26.
Ágnes	* 1835. Boldogasszony hava 25.
Ágnes	* 1836. Szent György hava 29.
Mátyás	* 1838. Böjtelő hava 18.
Simon	* 1839. Mindszent hava 28., + 1840. Szent Jakab hava ²⁵ .

A dédapa testvérei: **Catharina** 1797. június 29., **Theresia** 1805. október 17., **Dominicus** 1808, **Laurentius** 1810.

Schilling Anton édesapja Georg még német földön született és az első telepések egyikeként érkezett Magyarországra. Ezt a tényt onnan is tudjuk, hogy Werner Hacker összegyűjtötte munkájában a 18. század során a Rajna-vidékről és a Saar-vidékről kivándoroltak adatait, ebben pedig megtalálható ő is. ²⁸

Schilling Anton dédapa 1824. január 13. napján házasodott: feleségül vette Barbara (Catharina) Korellint Kömlődön. Antonius 21, Barbara 20 évesek ekkor.

Gyermekeik:

Catharina * 1825. június 13.

Elisabetha * 1826 november 21.

Magdalena * 1830. december 3.

András * 1833. Szent András hava (november) 30. (Az anyakönyv új megjegyzése: „a himlőnek beoltását sürgető nyomtatvány és intés – adatott és megmagyaráztatott.” Ez az 1833. évi születési anyakönyvben jelenik meg. **29**

Erzsébet * 1835. Szent András hava (november) 14.

István * 1837. Kisasszony hava (augusztus) 15.

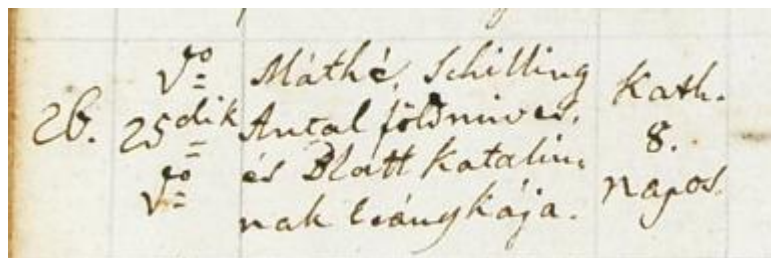
Ádám * 1838. Karácsony hava (december) 22., + 1845. április 5.

Anna * 1840. Szent Mihály hava (szeptember) 7.

A feleség halála váratlan: Barbara/Borbála, Schilling Antal földmíves hitvestársa 37 esztendő, amikor 8. gyermeke megszületése után 1840. Szent Mihály hava (szeptember) 13. napján reggel 6 órakor elhunyt. A halál oka a bejegyzés szerint: „szülés után”, ami nagyon gyakori ebben az időben. Kicsi gyermekük, Anna csak 5 napos édesanyja halálakor, a nyolcgyermekes özvegy, Schilling Antal hamar újra nősül; nem telik el egy hónap sem felesége halála és az új házassága között. Ez idő tájt – elemezve az anyakönyvi bejegyzéseket - ez teljesen általános, hiszen sok asszony elhunyt szülésben, vagy közvetlen az után, az édesapa feladata pedig a család eltartása

volt; a nyolc gyermek mellett így érthető, hogy sem a gyászév letelte, sem a gyermekek felnőtté válása nem lehetett váró ok arra, hogy az apa újra nősüljön.

1840. Mindszent hava (október) 11-én déli 12 órakor özvegy Schilling Antal és Blatt Katalin kömlödi hajadon, 27 éves házasságot kötnek. Schilling Antal és Blatt Katalin első gyermeke, „**Máthé**” 1841. szeptember 21. napján született. A keresztszülők Fritzer Antal földműves és neje Blatt Borbála, aki feltehetően az anya testvére volt. Máté a bejegyzés szerint 8 napos korában – helyesen azonban 4 napos korában –, 1841. szeptember 25. napján elhunyt. Mivel a

kis Máté esetében a halotti anyakönyv az elhunytat „leányká”-nak jegyzi, lehet, hogy a név helyesen Mathea, a Máté női változata volt, vagy a gyermek nemét rosszul írták be. A keresztelésként a neve nincs megadva.

Ezen idő tájt (1842) halt meg Schilling Georg is, az ükapa is, aki még német földön született és 75 éves korában Kömlődön hunyt el.

A dédnagymama 1818. december 15-én született Kömlődön és 78 éves korában, 1896. 11. 27-én hunyt el ugyanott. A halálesetetet Schafer Antal földműves jelentette be, aki az elhunyt veje volt; halálakor a Dunakömlőd, Hegy utca 95. szám alatt élt. Édesapja Kornely Mihály, édesanyja Röschin Margaretha.

Theresia nevű testvére 1826. 09. 25-én született.

VIII. Az ükszülők

Schilling Anton dédpapa szülei: Schilling Georg és Catharina.

Ők János/Roger ükszülei.

Schilling Georg földműves 1842. augusztus 12. napján hunyt el Kömlődön aggkori elgyengülésben, 75 éves ekkor a bejegyzés alapján. Ha pontos a bejegyzés, Georg Schilling 1767 körül született, még német földön. Biztosan tudjuk, hogy az első kömlödi telepések közé tartozott, hiszen egy másik bejegyzés is megerősíti: 1770 körül született a württembergi Waldstettenben Georgius Schilling, akinek a házastársa Catharina Seybold. Georgs és Catharina 1790. november 8. napján kötöttek házasságot Waldstettenben.

A 18. században Nassau-Saarbrücken területéről érkezett Magyarországra. Schilling Georg Lautenbachból érkezett az első telepések egyikeként, 20 évesen, az 1785-87. évi bejegyzésben már szerepel – név szerint megtalálható Hacker művében: „Schilling Georg Lautenbach Nass/Sb, led, 00 To/A Ohms, in Dunakömlőd Nr. 166. – SgDkd. 1785-87”

Schilling (János) Roger ciszterci rendi tanár „Dunakömlőd és Németkér telepítés-, népiség- és nyelvtörténete” című a Német Philológiai Dolgozat sorozatban Budapesten 1933. évben megjelent műve szerint a Kömlődön készült 1786. évi kimutatásban feltüntetett lakosság a következő családokat tartalmazza:

274. Schilling György, 1794, Lautenbach - leszármazottai élnek Dunakömlődön - Nassau_Saarbrücken,

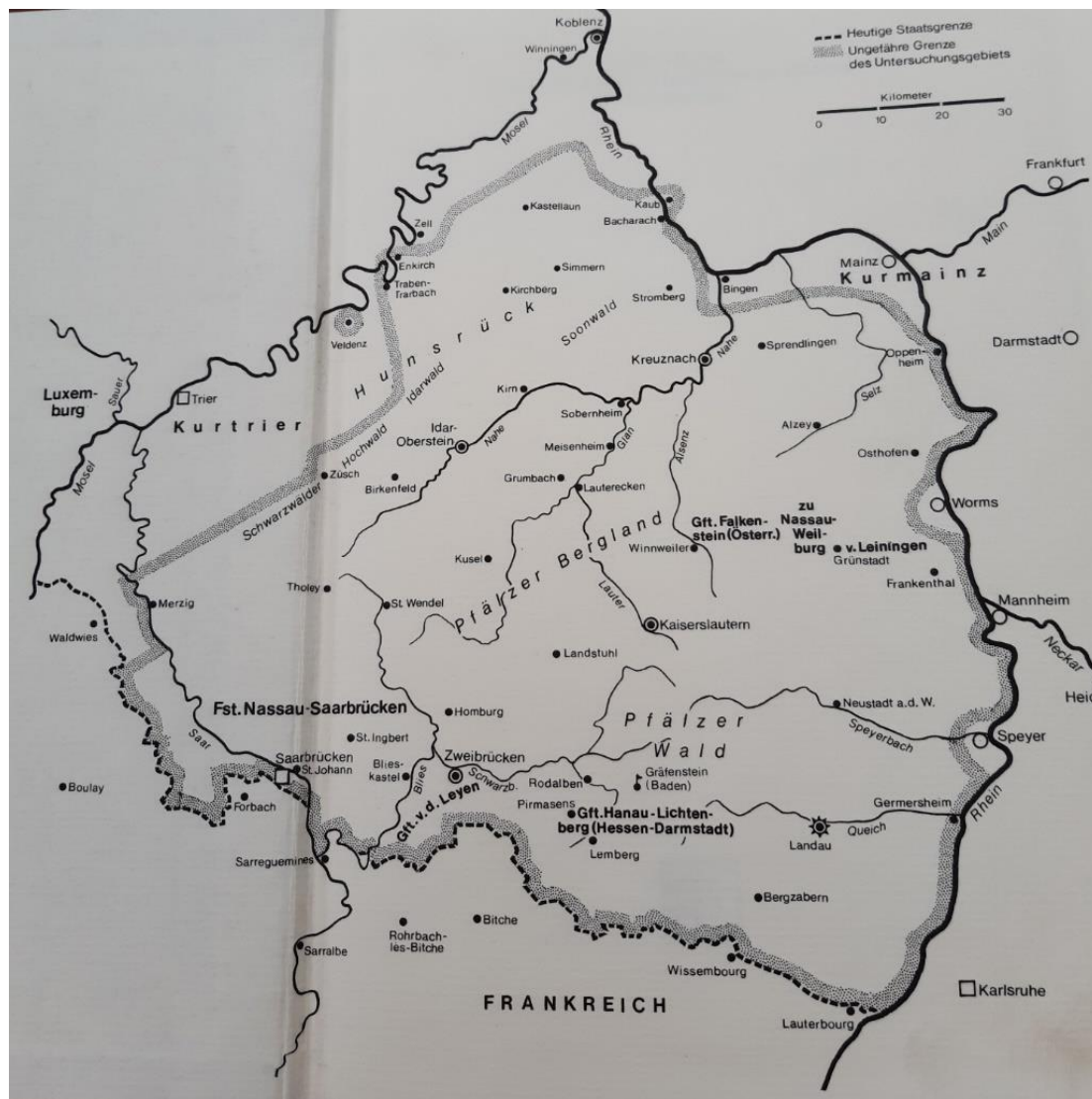
275. Schilling Mihály 1794, Lautenbach - leszármazottai élnek Dunakömlődön - Nassau_Saarbrücken,

Schilling Georgnak feltehetően a testvére volt Schilling Michael, hiszen amikor Michael Schillingnek gyermeke született 1796. november 8-án Kömlődön (az édesanya neve a bejegyzésben Magdalena), a keresztszülő Schilling Georg és a felesége Catharina lettek.

Michael Schillingnek és Magdalenának már 1791. decemberében is született gyermeke Kömlődön.

Schilling Michael fiatalon, 31 (35? - javított az anyakönyvben) évesen halt meg Kömlődön, 1799. október 30-án.

Lautenbach település **Németországban**, azon belül **Baden-Württembergben**, a **Feketeerdő** északi részén található. A mai város területének több mint kétharmada erdőből áll. Lautenbach szó szerinti magyar fordítása **Hangospatak**, mely feltehetőleg a településen átfolyó patakból lett eredeztetve, német források szerint azonban a „laut” szó ebben az esetben inkább az ófelnémet *lūt(t)ar* szóból ered, ami világosat, tisztát, fénylőt jelent, tehát: Tisztapatak.¹ A település lakosainak száma 1875 fő volt 2019. szeptember 30-án. Először 1233-ban a **Hofgut Lautenbach**-ként említik az **Allerheiligen** (Mindenszentek) kolostor egyik dokumentumában, az alsó **Renchtal** más birtokait már a 10. században említik. Ugyanakkor nem alakult ki zárt település, és Lautenbach évszázadokon át szétszórt falvak és gazdaságok csoportja maradt. 1316-tól 1803-ig a hely a sträßburgi egyházmegyéhez tartozott, ma is római katolikus a falu lakossága. 1803-ban Lautenbach a **Badeni Nagyhercegség** része lett a többi, a **Rajna** jobb partján levő településsel együtt.³¹

Térkép Werner Hacker: Auswanderungen aus Rheinpfalz und Saarland im 18. Jahrhundert c. könyvből

¹ „Vielmehr stammt der Name von dem althochdeutschen Wort lūt(t)ar ab und bedeutet hell, rein, klar. Der »lautere Bach« (= Lautenbach) ist der klare, reine Bach. So lautet die früheste bekannte Namensbezeichnung des Wildbaches Lutenbach.” (Forrás: <https://www.ettenheim.de/tourismus-und-kultur/sehen-hoeren-erleben/strassennamen-erklart/lautenbachstrasse-ortsteil-ettenheimmuenster#:~:text=Vielmehr%20stammt%20der%20Name%20von,bekannte%20Namensbezeichnung%20des%20Wildbaches%20Lutenbach.>)

Lautenbach napjainkban (Fotó: Rainer Lück) ³²

Georgnak és Catharinának, akik tehát még német földön születtek, a gyermekeik már Kömlődön látták meg a napvilágot, ugyanis mindannyian a kömlődi római katolikus anyakönyvi bejegyzésekben megtalálhatóak: 1791. november 4-én Barbara (keresztszülők Valentinus Ohmen és Barbara Ring), 1793. július 3-án Catharina (keresztszülők Joannes Ring és neje, Catharina), 1795. május 21-én Elisabetha (keresztszülők Petrus Ruffin és felesége Elisabetha) 1797. június 29-én született Catharina (keresztszülők Antonius Hartmann és Catharina Antonini), 1799. június 1-én Antonius - keresztzülei Hartmann Antonius és Antonin Catharina, 1801-ben Antonius és Matthias, 1805-ben Theresia, 1808-ban Dominicus Georgius Schilling és a felesége számos gyermek születésénél volt keresztzüelő Kömlődön, így például - a teljesség igénye nélkül - Daniel Dörner és felesége Marianna gyermeke megszületésekor (Georgius) 1799. március 28-án; vagy 1798. november 17-én Hubertus Schukh és Margaretha gyermeke megszületésekor (Georgius). Természetesen a gyermekek a Georgius keresztnévet kapták születésükkor – a keresztapától. Ezek alapján joggal feltételezhető, hogy az ükapa és felesége nagy rokoni és/vagy baráti kapcsolatokkal rendelkezett.

Kornely Anna szülei Kornely Michael és Röschin Margareta. Ők is ükszüelők.

A házassági anyakönyv szerint Kömlődön, 1816. április 20-án kötött házasságot a 22 éves Kornely Michael és a 21 éves Röschin Margaretha. A tanúk Kornely Josephus és Botzon Nicolaus voltak. ³³

Innen indulnak el azok az ősök, akik egy jobb élet reményében II. József telepítési pátense hatására érkeznek *Budára*, majd Kömlődre, a török után teljesen elnéptelenedett településre.

Itt, Kömlődön kezd új életet fiatalkorában Georg Schilling is, János/Roger ükajja, aki magas életkort is elér tragédiákkal is zsúfolt életében, családtagjai egy részének elvesztésével.

IX. Iskolák

Schilling János is, Antal nevű bátyjához hasonlóan, az elemi iskola négy osztálya elvégzése után *Paksra* jára Paksi Magyar Királyi Állami Polgári Fiúiskolába.

Az 1914/15. évi Értésítőben bejegyzettek szerint ekkor III. osztályos tanuló, osztályfőnöke ebben az évben Günsz Gábor. Jól tanuló diák volt. Érdemjegye német nyelvből kitűnő, 1-es

osztályzat, magyar nyelvből azonban 3 (jó) osztályzatot kap. Ez is bizonyítja, hogy a család a német (anya)nyelvet használja otthon. A paksi iskola tanulói közül az értesítő szerint két tanuló jár Kömlődről a III. osztályba. (Bátyja, Antal ekkor már végzős tanuló, az ő osztályába is két tanuló jár Kömlődről.)

Az 1916/17. évi tanévi értesítőben Schilling Jánost nem találjuk. Persze a háború harmadik évében a nemzetközi helyzet is súlyosbodik. A román betörés miatt menekülő székely testvéreink elhelyezése okozhatta, hogy a vallás-és közoktatásügyi miniszter úr 106.115/1916. és 11555/1916. ein. számú rendeletéi szerint a középfokú iskolák tanéve októberben kezdődött. A tantestület nevelési és tanítási munkásságát erős próbára tette a háború harmadik tanéve. 1915. évi július hó 28-án hősi halált halt Hun József tanár holttestét székesfehérvári ideiglenes sírjából a gyászoló család 1916. szeptember 24-én helyeztette át szülőföldjén Pakson a Kálvária temetőben újonnan készült sírboltjába. Stern Miksa egészségügyi óraadó orvos 1917. február 20-án katonai szolgálatra Székesfehérvárra vonult be, helyettesítését Dr. Grünfeld Adolf községi orvos vállalta el. Szórványos vörheny és tífusz-esetek egy-egy tanulónkat egészségük teljes helyreálltáig távol tartották az iskolától. A latin nyelv fakultatív tanítása 14 év óta órarendünkén van, a vezető tanár óradíjait a résztvevő tanulóktól szedett évi 20 korona tandíjből és az évenként engedélyezett államsegélyből fedezzük.”- kiemelések az iskolai értesítőből, amely a tanulók adatait is tartalmazza név szerint. ³⁴

Schilling János Roger életének eseményeit egy külön írásban taglaljuk.

X. Halála

Dr. Schilling János, Budapest, XI., Károli Gáspár tér 2. lakóhelyű nőtlen férfi a halotti anyakönyvi bejegyzés alapján 61 éves korában hunyt el. A tanár agyvérzést kapott, ez okozta a halálát Budapesten 1962. március 26-án. A haláleset helye: Budapest II. kerület Székely út 71. Ez a 333. bejegyzés a halotti anyakönyvi kivonatban. Az elhunyt születési helyét és idejét, néhai szülei nevét is egyezően tünteti fel a születési anyakönyvi kivonatban foglaltakkal Hornyai Sándorné anyakönyvvezető-helyettes. ³⁵

a haláleset helye: Budapest II. Székely út 71.	születési és utóneve: Dr. Schilling János férfi	születési helye: Dunakömlőd	házastársának családi és utóneve: -	születési ideje: -	születési ideje: 1901. okt. 22.	házasságkötésének helye: -	házasságkötésének ideje: -	bejelentő: Hornyai Sándorné S. K.
a haláleset ideje: 1962. márc. 26.	családi állapota: nőtlen	születési ideje: 1901. okt. 22.	házastársának születési és utóneve: -	házastársának születési ideje: -	házastársának születési ideje: -	házastársának születési ideje: -	házastársának születési ideje: -	bejelentő: Hornyai Sándorné S. K.
333	foglalkozása: tanár	születési ideje: 1901. okt. 22.	házastársának születési és utóneve: -	házastársának születési ideje: -	házastársának születési ideje: -	házastársának születési ideje: -	házastársának születési ideje: -	bejelentő: Hornyai Sándorné S. K.
	lakóhelye: Budapest XI. Károli Gáspár tér 2.	születési ideje: 1901. okt. 22.	házastársának születési és utóneve: -	házastársának születési ideje: -	házastársának születési ideje: -	házastársának születési ideje: -	házastársának születési ideje: -	bejelentő: Hornyai Sándorné S. K.

Források:

Magyar Katolikus Lexikon

Familysearch, anyakönyvi kutatások a római katolikus anyakönyvekben ^{1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 33, 35}

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Genealógiai tájékoztató ⁴

wikipédia ^{10, 19, 31},

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gernsbach-Lautenbach_IMG8994.jpg (változtatás nélkül átvéve) ³²

Dr. Petz Gábor: A rokonságról <https://www.akuff.org/index.php/cikkeink/18-dr-petz-gabor-a-rokonsagrol> ²⁵

Werner Hacker: Auswanderungen aus Pheinpfalz und Saarland im 18. Jahrhundert. Theiss Verlag, Stuttgart 1987

Schilling Roger ciszterci rendi tanár Dunakömlőd és Németkér telepítés-, népiség- és nyelvtörténete, Német Philológiai Dolgozat sorozat, Budapest 1933.

Paksi Magyar Királyi Állami Polgári Fiúiskola Értesítője ^{12, 13, 14, 15, 34}

Tagsági hírek / Mitgliedschaftsnachrichten

Tagság megszűnése / Mitgliedschaft gelöscht:

- 060 Dr. Lévay Béla
- 063 Hasenfratz András
- 092 Hasenfratz András Csaba
- 147 Dr. Oszfolk Sándor
- 184 Ujhelyi Balázs
- 207 Hecker Henrietta
- 215 Heidt György

Új tagjaink / Neue Mitglieder

243 Aladics László	aladicslaszlo1978@gmail.com
244 Farkas Szabolcs	farkas.szabolcs.g@gmail.com
245 Szíjjártó Katalin Evelin sz.
Scharf Katalin Evelin	evelynscharf@gmail.com
246 Kelemen Józsefné
sz. Löb Éva	kelemen5904@gmail.com
247 Keresztesné Forche Éva	evaforcher@gmail.com
248 Tavi Tamásné
sz. Takács Edit	taviedit@gmail.com
249 Farkas Beáta Mária	tanfolyam2013@gmail.com
250 Felhalminé dr. Puskás Angéla	felhalmii@freemail.hu

Mitglied seit 10 Jahren / 10 éve tagjaink

- 171 Wagner Gyula, Budapest (Ráckozár/Egyházaskozár)

Vielen lieben Dank

Bilder aus dem Vereinsleben / Képek az egyesületi életből Herbsttreffen in Bakonyánána – őszi találkozó

Előadókink és vendéglátóink:
balra: **Márkusné Vörös Hajnalka**,
főlevéltáros, Veszprém VML
jobbra: **Wágenhoffer Gergely**, a
bakonypéterdi sírok felújítója
középen: **Simonné Rummel
Erzsébet**, a Német Önkormányzat
Elnöke
lent balra: **Németh Zsuzsanna**,
polgármester és **Benke Zoltán**
tagunk, főszerző
lent jobbra: **gróf Nádasdy Borbála**
méltóságos asszony, író

